EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 16.5.2006
SEK(2006) 595

KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT

BULGAARIA

2006. aasta mai seirearuanne

{KOM(2006) 214 lõplik}

KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT

BULGAARIA

2006. aasta mai seirearuanne

SISUKORD

1.	SISSEJUHATUS	4
2.	POLIITILISED KRITEERIUMID	5
2.1.	Üldine hinnang	12
3.	MAJANDUSLIKUD KRITEERIUMID	13
3.1.	Üldine hinnang	16
4.	ÜHINEMISLÄBIRÄÄKIMISTEST TULENEVAD NÕUDED JA KOHUSTUSED	17
4.1.	Ühenduse õigustiku peatükid	17
4.1.1.	Peatükk 1: kaupade vaba liikumine	17
4.1.2.	Peatükk 2: isikute vaba liikumine	18
4.1.3.	Peatükk 3: teenuste osutamise vabadus	18
4.1.4.	Peatükk 4: kapitali liikumisvabadus	20
4.1.5.	Peatükk 5: äriühinguõigus	20
4.1.6.	Peatükk 7: põllumajandus	21
4.1.7.	Peatükk 8: kalandus	25
4.1.8.	Peatükk 9: transpordipoliitika	25
4.1.9.	Peatükk 10: maksusüsteem	26
4.1.10.	Peatükk 13: sotsiaalpoliitika ja tööhõive	27
4.1.11.	Peatükk 14: energeetika	29
4.1.12.	Peatükk 15: tööstuspoliitika	29
4.1.13.	Peatükk 19: telekommunikatsioon ja infotehnoloogia	30
4.1.14.	Peatükk 21: Regionaalpoliitika ja struktuurivahendite koordineerimine	31
4.1.15.	Peatükk 22: keskkond	32
4.1.16.	Peatükk 23: tarbija- ja tervisekaitse	33
4.1.17.	Peatükk 24: koostöö justiits- ja siseküsimustes	34
4.1.18.	Peatükk 25: tolliliit	38
4.1.19.	Peatükk 28: finantskontroll	38
4.2.	Ühenduse õigustiku bulgaaria keelde tõlkimine	39
4.3.	Üldine hinnang	40

1. SISSEJUHATUS

Ühinemisläbirääkimised Bulgaariaga lõpetati edukalt 2004. aasta detsembris. Ühinemisleping kirjutati alla 2005. aasta aprillis. Bulgaaria ja 14 liikmesriiki on kõnealuse lepingu juba ratifitseerinud. Lepinguga nähakse ette ühinemine Euroopa Liiduga 1. jaanuaril 2007, välja arvatud juhul, kui nõukogu otsustab selle komisjoni soovitusel kuni 1. jaanuarini 2008 edasi lükata.

Pärast läbirääkimiste lõpetamist otsustas Euroopa Liit jätkata Bulgaaria ettevalmistuste ja saavutuste tähelepanelikku jälgimist, mistõttu jätkab komisjon iga-aastaste aruannete esitamist Bulgaaria edusammude kohta ühinemisettevalmistustes, lisades vajadusel soovitused.

Komisjon esitas esimese sellise aruande 2005. aasta oktoobris. Nimetatud aruande kohaselt olid Bulgaaria ühinemisettevalmistused juba heal tasemel. Aruandega tuvastati ka mitu valdkonda, kus on ettevalmistuste lõpetamiseks vaja teha täiendavaid jõupingutusi. Komisjon otsustas hoogustada oma seiretegevust ja esitada uue aruande 2006. aasta kevadel.

Käesoleva aruandega käsitletakse Bulgaaria valmistumist liikmelisuseks, keskendudes valdkondadele, kus kolme Kopenhaageni ühinemiskriteeriumit silmas pidades tuleb teha täiendavaid edusamme. Seega koosneb aruanne kolmest põhiosast:

- *Esimeses osas* hinnatakse poliitilisi küsimusi, kus tuvastati vajadus täiendavate meetmete järele.

- *Teises osas* hinnatakse majandusküsimusi, kus tuvastati vajadus täiendavate meetmete järele.

- *Kolmandas osas* hinnatakse Bulgaaria olukorda ühinemisläbirääkimistest tulenevate kohustuste ja nõuete täitmisel.

Aruandega käsitletakse alates 2005. aasta oktoobrist tehtud edusamme, kuid ka poliitikas, õigusaktides ja nende rakendamisel siiani esinevaid puudusi. Selle alusel uurib komisjon koos käesoleva aruandega esitatavas teatises, kas on vaja soovitada ühinemiskuupäeva edasilükkamist.

Käesolev aruanne peegeldab olukorda 2006. aasta aprilli lõpu seisuga. Kõnealuse aruande aluseks on mitmekesised allikaid. Bulgaarial oli võimalus esitada teavet oma valmisoleku kohta. Aruande aluseks on ka assotsiatsioonilepingus sisalduv teave ja Bulgaaria konkreetsete valdkondade haldussuutlikkust käsitlevad eksperdihinnangud[1]. Arvesse on võetud ka nõukogu arutelusid ning Euroopa Parlamendi aruandeid[2] ja resolutsioone. Vajadusel on komisjon aluseks võtnud ka mitmete rahvusvaheliste organisatsioonide, rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide ja valitsusväliste organisatsioonide hinnangud.

2. POLIITILISED KRITEERIUMID

Sissejuhatus

[1] Eksperdihinnangud on liikmesriikide ekspertide hinnangud kandidaatriigi valmisoleku kohta konkreetsetes sektorites. Kõnealused eksperdid vastutavad oma aruannete sisu eest.

[2] Raportöör on van Orden.

Komisjon leiab, et Bulgaaria täidab ELi liikmelisuse poliitilisi kriteeriume ja on seda teinud 1997. aastast alates.

Käesoleva aruande eesmärk on nende valdkondade hindamine, mis 2005. aasta oktoobri seirearuande kohaselt vajasid täiendavaid edusamme. Kõnealuseid valdkondi on kaheksa: avaliku halduse reform, kohtusüsteem, korruptsioonivastane võitlus, võitlus inimkaubandusega, vahialuste väärkohtlemine ja vanglatingimused, lastekaitse, füüsilise ja vaimse puudega inimesed ja vaimse tervise kaitse ning vähemuste kaitse ja lõimumine.

Kõnealuses osas hinnatakse nimetatud valdkondade arengut pärast 2005. aasta oktoobri aruande avalikustamist ja Bulgaaria valmisolekut liikmelisuseks.

Avalik haldus

2005. aasta oktoobri aruande avalikustamisest on edusamme tehtud järgmistes valdkondades:

2006. aasta märtsis muudeti valitsusasutuste seadust. Muudatustega eristati valitsusasutustes selgelt poliitiline ja haldustasand. Kõnealuse seaduse eesmärgiks on täpsustada rolle ja vastutusala. Seadusega reguleeritakse ka riigiametnike osalemist eraettevõtete juhtimises ja suurendatakse inspektsioonide rolli. Avaliku teenistuse seaduse muudatused võeti samuti vastu 2006. aasta märtsis. Kõnealuse seadusega kehtestati konkursipõhine värbamiskord, võeti ametiasutustes kasutusele liikuvuse põhimõte ja soodustati avalike teenistujate koolitust. Haldusmenetluse seadustik võeti vastu 2006. aasta märtsis. Kõnealuse seadustiku kohaselt luuakse 2006. aasta detsembriks halduskohtud ja nimetatakse sinna kohtunikud.

2006. aasta märtsis võeti vastu avalike teenistujate koolitust käsitlev ajakohastatud strateegia ja vastav tegevuskava. Strateegias, mis hõlmab haldusreformi protsessis osalevaid kõiki sidusrühmi, keskendutakse Bulgaaria haldussuutlikkuse tugevdamisele ühenduse õiguse rakendamisel ning kutsealase suutlikkuse tõstmisele ja kutsekvalifikatsiooni parandamisele.

Mõned küsimused on siiski veel lahendamata.

Detsentraliseerimise strateegiat, mille eesmärk oleks jätkata pädevuse ja rahaliste vahendite detsentraliseerimist keskvalitsuse tasandilt piirkondlikule ja omavalitsustasandile, ei ole vastu võetud.

Kokkuvõttes on Bulgaaria teinud avaliku halduse valdkonnas olulisi edusamme ja kui reformide senist suunda hoitakse, siis hakkavad ametiasutused hästi toimima.

Kohtusüsteem

2005. aasta oktoobrikuu aruande avalikustamisest on edusamme tehtud järgmistes valdkondades:

2005. aasta detsembris töötas justiitsminister välja tegevuskava reformistrateegia rakendamiseks ajavahemikul 2006–2007. 2006. aasta märtsis kiitis valitsus heaks aruande kohtusüsteemi reformimise strateegia rakendamise kohta. Kohtueelse menetluse vallas kehtestati 2006. aasta jaanuaris mehhanism sama aasta aprillis jõustunud uue kriminaalmenetluse seadustiku asjakohasuse jälgimiseks. Kohtunike koolitamise tegevuskava uue kriminaalmenetluse seadustiku rakendamiseks juba täidetakse. Riigi õigusabi seadus koos rakendusaktidega, sealhulgas õigusabi tasumäärasid käsitlevad õigusaktid, jõustusid 2006.

aasta jaanuaris. Loodud on riiklik õigusabi büroo, mille eelarve on üle 3 miljoni euro. Eraõiguslike õiguskaitsetöötajate seaduse rakendusaktid võeti vastu 2006. aasta veebruaris. Kohtute eelarve suurenes 2006. aastal 18%, mis ulatub nüüd üle 136 miljoni euro. Kõrgeima justiitsnõukogu eelarve peaaegu kolmekordistus ja ulatub nüüd ligi 4 miljoni euroni. 2006. aasta aprillis otsustas kõrgeim justiitsnõukogu suurendada kassatsioonikohtu kohtunike arvu kümneni ja kõrgeima haldusprokuratuuri prokuröride arvu kaheksani. 2006. aasta aprillis vastu võetud kohtunike seaduse muudatustega nähakse ette kohtunike konkursipõhine värbamine. Uurimisteenistuse ülesandeid vähendati. Kõnealuse teenistuse umbes 700 uurijat määratakse prokurörideks.

Hiljuti vastu võetud kohtunike seaduse muudatustega kehtestatakse kohtutes, prokuratuurides ja uurimisteenistustes juhtumite juhuslik jagamine. Uut kohtuinfosüsteemi juhtumite juhuslikuks jagamiseks testiti 2006. aasta jaanuaris ja süsteemi toimimiseks vajalik tarkvara on 90% kohtutes olemas.

Riikliku Õigusinstituudi eelarve kasvas 2006. aastal ligi 80% võrra, ulatudes nüüd üle 1,15 miljoni euro, mis lubab senisest enam keskenduda piisava suutlikkuse tagamisele erikoolituse pakkumiseks, mis laieneb ka ametnikele. 2005. aastal suurenes koolitust saanud isikute arv 50% võrra ja ulatus üle 2000. 2006. aasta veebruaris võttis vastvalitud peaprokurör tagasi konstitutsioonikohtule esitatud taotluse kontrollida kuritegelikul teel saadud varade riigi poolt konfiskeerimise seaduse õiguspärasust, et kõnealune seadus saaks jõustuda.

Põhiseaduse muudatused võeti vastu 2006. aasta märtsis. Kõnealuste muudatustega määratakse uurimise juhtimise eest vastutamine prokuratuuri ülesandeks ja lisatakse põhiseadusesse viide ombudsmani institutsioonile. 2006. aasta märtsis võeti vastu uus haldusmenetluse seadustik. Kõnealuse seadustikuga nähakse ette 29 uue halduskohtu loomine.

Mõned küsimused on siiski veel lahendamata.

Hiljuti vastu võetud põhiseaduse muudatustega lubatakse justiitsministril osaleda eelarve koostamises, kohtunike koolitamises, edutamise, vallandamise ja teiste personaliotsuste tegemisel, kohtuinfrastruktuuri juhtimises ja juhtumite kohtumenetluses. Kuigi kõrgeim justiitsnõukogu on kõigi kõnealuste oluliste küsimuste üle lõplik otsustaja, nõrgestab tema rolli asjaolu, et ta ei ole alaline asutus. Kõnealuse nõukogu liikmed on täistööajaga kohtunikud, kes sageli on ka kohtu, prokuratuuri või uurimisasutuse juhid, kel on märkimisväärne hulk ülesandeid. Arvestades eeltoodut ja asjaolu, et kõrgeimas justiitsnõukogus on vaid 65 töötajat, on justiitsministri osatähtsuse tasakaalustamine ja kohtusüsteemi edasistes reformides poliitikakujundamisele olulisel määral kaasaaitamine kõnealusele nõukogule märkimisväärne väljakutse. Seda silmas pidades jäetakse põhiseaduse muudatustega alles teatav mitmetähenduslikkus kohtu sõltumatuse tagamisel. Kõnealune mitmetähenduslikkus tuleb kõrvaldada.

Kohtueelne menetlus on jätkuvalt tõsine kitsaskoht kriminaalmenetluse seadustiku formaalse iseloomu tõttu nii organiseeritud kuritegevuse, majanduskuritegude kui ka korruptsioonijuhtumite lahendamisel mõistliku aja jooksul. Uue kriminaalmenetluse seadustiku mõju tuleb hoolikalt jälgida. Prokuratuuri vastutusele, läbipaistvusele ja sisemisele juhtimisele tuleb jätkuvalt tähelepanu pöörata. Prokuratuuri reformi raames on esmase tegevusena kavandatud auditi läbiviimine vajalik samm.

Uut tsiviilmenetluse seadustikku ei ole veel vastu võetud. 2005. aastal vastu võetud

õigusaktide rakendamine on mõnel juhul toimunud aeglaselt, sest esmaste õigusaktide rakendamine pärast nende jõustumist viibib.

Juhtumite juhuslik jagamine ja asjaomase infosüsteemi installeerimine peab toimuma kogu riigis. Kohtusüsteemiga seoses ei ole vastu võetud lõplikku otsust ei erikohtute loomise ega mitmete kohtute vähendamise kohta. Rakendada tuleb kohtunike konkursipõhist värbamiskorda käsitlevaid uusi sätteid. Kohtunike töökvaliteedi hindamiseks ei ole veel kehtestatud selgelt määratletud kriteeriumitega ühtset mehhanismi. Kõrgeimal justiitsnõukogul ei ole eriosakonda, kes vastutaks kõnealuse ülesande eest. Korruptsioon kohtutes on jätkuvalt tõsine väljakutse.

Kokkuvõttes ei ole erilist edu saavutatud ei õigusemõistmise kvaliteedi ega vastutuse paranemises ega täidesaatva ja kohtuvõimu vaheliste institutsiooniliste suhete täpsustamises. Bulgaaria peab lõpetama kohtusüsteemi reformid, tagama nii käegakatsutavad tulemused kui ka võtma täiendavaid meetmeid kohtusüsteemi sõltumatuse tagamiseks.

Korruptsioonivastased meetmed

2005. aasta oktoobri aruande avalikustamisest on edusamme tehtud järgmistes valdkondades:

2005. aasta detsembris võttis ministrite nõukogu vastu eetikakoodeksi, millega reguleeritakse valitsuse liikmete ja teiste poliitiliselt nimetatud täidesaatva võimu ametnike tööd. Vastavalt kõnealusele koodeksile peavad asjaomased ametnikud deklareerima ja registreerima oma majanduslikud huvid, nad ei tohi olla äriühingu kaasomanikud ega tohi töötada vabakutselistena. Nad vastutavad neile usaldatud vahendite kasutamise eest ja peavad võtma asutuses, mida nad juhivad, korruptsiooni tõkestamiseks vajalikke meetmeid.

2005. aasta detsembris avaldati aruanne 2004–2005 aasta korruptsioonivastase tegevuskava rakendamise tulemuste kohta. Aruandes loetletakse võetud meetmed korruptsiooni tõkestamiseks valitsusasutustes. Pärast valitsusväliste organisatsioonidega konsulteerimist võeti 2006. aasta jaanuaris vastu nii korruptsioonivastane strateegia kui ka tegevuskava ajavahemikuks 2006–2008. Kõnealuse strateegia ja tegevuskavaga sätestatakse ulatuslik raamistik korruptsiooni vastu võitlemiseks ja pööratakse suurt tähelepanu kõrgemal tasemel esineva korruptsiooni vastu. Pärast 2006. aastal vastu võetud kõrgemate riigiametnike majanduslike huvide deklareerimise seaduse muudatusi on Riigikontroll kohustatud igal aastal avalikustama isikute nimekirja, kes ei deklareerinud oma majanduslikke huve. Trahve huvide deklareerimata jätmise eest suurendati.

2006. aasta jaanuaris loodi rahvusassamblee, ministrite nõukogu ja kõrgeima justiitsnõukogu korruptsioonivastaste komiteede vahelise kooskõlastamise tõhustamiseks eraldi nõukogu. Tervishoiuministeerium on võtnud lisameetmeid tervishoiuasutustes pisikorruptsiooni ohu jälgimiseks ja kontrollimiseks. Parlamendi juurde on loodud eetikakomitee.

2006. aasta märtsis vastu võetud põhiseaduse muudatustega muudeti parlamendiliikmed vastutavaks igat liiki kuritegude eest ja võimaldati neilt võtta saadikupuutumatus, kui parlamendiliige annab kirjaliku nõusoleku kohtuasja algatamiseks. Peaprokurörile jääb ainuõigus taotleda parlamendiliikmelt saadikupuutumatuse äravõtmist. Alates 2006. aasta veebruarist on esitatud kümme taotlust parlamendiliikmete saadikupuutumatuse äravõtmiseks. Viis parlamendiliiget loobusid vabatahtlikult saadikupuutumatusest ja kuuendalt parlamendiliikmelt võeti saadikupuutumatus parlamendi otsusega, mis võimaldab kohtul nüüd

ametlikult uurida kõnealuseid väidetavaid korruptsioonijuhtumeid. 2006. aasta märtsis esitas peaprokurör ühe ja 2006. aasta aprillis kaheksa taotlust saadikupuutumatuse äravõtmiseks. Viis isikut, keda taotlused käsitlesid, on andnud oma kirjaliku nõusoleku oma saadikupuutumatuse äravõtmiseks.

2006. aasta märtsi lõpus loodi peaprokuratuuri eriosakond, kelle peamiseks ülesandeks on juhtida organiseeritud kuritegevuse ja korruptsiooniga seotud juhtumite kohtueelset menetlust ja teostada selle üle järelevalvet.

1999. aastast kuni 2005. aasta lõpuni on esitatud 35 süüdistust kõrgemate poliitikute vastu. Alates 2005. aasta oktoobrist on tehtud edasikaebamisvõimalusega süüdimõistev kohtuotsus endiste parlamendiliikmete, viie kohtuniku ja ühe kohtutäituri vastu. Samal ajavahemikul on tehtud ka kolm avalikke teenistujaid käsitlevat lõplikku süüdimõistvat kohtuotsust seoses kesktaseme korruptsiooniga.

Mõned küsimused on siiski veel lahendamata.

Üldist haldussuutlikkust, täpsemalt praegu siseministri juhitava korruptsiooni tõkestamise ja selle vastu võitlemise komisjoni kooskõlastamisvõimet tuleb suurendada. Seni on kõrgemal tasemel esineva korruptsiooni vastu võitlemiseks kehtestatud meetmete mõju jäänud kesiseks ning seega tuleb uue strateegia ja tegevuskava rakendamist tähelepanelikult jälgida. Kõrgemate riigiametnike majanduslike huvide deklareerimise seaduse rakendamine nõuab riigikontrollilt suuremat suutlikkust hinnata varasid käsitlevaid deklaratsioone. Kõnealuse seaduse hiljutiste muudatustega nõutakse eelnevat luba nii varasid kui ka sissetulekut käsitlevate deklaratsioonide avalikustamiseks ajakirjanduses. Erakonnaseaduses ei käsitleta mitterahalisi annetusi. Poliitiliste sihtasutuste annetused erakondadele ei kuulu riigikontrolli järelevalve alla. Erakonnad ei pea avalikustama oma annetajaid. Kõrgemal tasemel esineva korruptsiooni süüdistusi, selle eest vastutuselevõtmist, kohtlus menetlemist, süüdimõistmisi ja hoiatavate karistuste määramist esineb harva. Pisikorruptsioon on siiani probleemiks tervishoiu- ja haridussektoris. Korruptsiooni tõkestamise ja selle vastu võitlemise komisjon peab oma ülesannete tõhusaks täitmiseks suutlikkust tõstma.

Kokkuvõttes on korruptsiooni vastu võitlemises saavutatud teatavat edu. Bulgaaria peab esitama selgeid tõendeid selle kohta, et korruptsioonivastane võitlus, eelkõige kõrgemal tasemel esineva korruptsiooni vastane võitlus, on andnud tulemusi.

Inimkaubandus

2005. aasta oktoobri aruande avalikustamisest on edusamme tehtud järgmistes valdkondades:

Hiljuti on loodud nii riiklik inimkaubandusvastane komisjon kui ka avaldatud põhimõtted, millest kõnealune komisjon oma tegevuses lähtub. Kuritegelikel eesmärkidel saatjata laste välismaale reisimise ja lastega kauplemise tõkestamiseks muudeti Bulgaaria isikuttõendavate dokumentide seadust. Tihedam koostöö liikmesriikidega inimkaubandusevastases võitluses on aidanud lõhkuda naiste kauplemisega tegelevaid võrgustikke. Koostöölepingud on sõlmitud mitme liikmesriigiga. Bulgaaria on alustanud tunnistajakaitse programmi. Selline kaitse on antud neljale isikule.

Mõned küsimused on siiski veel lahendamata.

Bulgaaria on inimkaubanduses nii transiit- kui ka vähemal määral päritoluriigiks. Suurenevaks

probleemiks on imikutega kauplemine, mis hõlmab ka rasedate naiste minemist välismaale sünnitama. Usaldusväärsete registreerimismehhanismide puudumisega kaasneb puudulik teave inimkaubanduse ohvritest ja teadmata kadunuks jäänud isikutest. Bulgaaria isikuttõendavate dokumentide seaduse rakendamine on endiselt puudulik. Tunnistajakaitseprogrammi on rakendatud piiratult.

Kokkuvõttes ei ole inimkaubanduse vastases võitluses erilist edu saavutatud.

Vahialuste väärkohtlemine ja vanglatingimused

2005. aasta oktoobri aruande avalikustamisest on edusamme tehtud järgmistes valdkondades:

Teatud piirkondades on edukalt piiratud õiguskaitseametnike poolset väärkohtlemist. Mõningates kinnipidamisasutustes on kinnipeetavate elamistingimused mõnevõrra paranenud. Igas kriminaalhooldusametis on kriminaalhooldusnõukogu, samuti jätkub kõnealuse valdkonna töötajate koolitamine.

Mõned küsimused on siiski veel lahendamata.

Kinnipeetavate väärkohtlemine õiguskaitseametnike poolt, sealhulgas ülemäärase jõu ja tulirelvade kasutamine, on jätkunud. Piinamine ei ole määratletud sarnaselt ÜRO piinamise ja ebainimlike või inimväärikust alandavate kohtlemis- ja karistusviiside vastases konventsioonis sisalduvaga. Jätkuvalt esineb juhtumeid, kus surmajärgset või vägivaldse surma järgset uurimismenetlust ei ole täielikult korraldatud. Välja ei ole veel töötatud eeskirju ega menetlusi kriminaalhooldusnõukogude toimimiseks.

Kokkuvõttes on vahialuste väärkohtlemise ja vanglatingimuste käsitlemises teatavat edu saavutatud.

Lastekaitse

2005. aasta oktoobri aruande avalikustamisest on edusamme tehtud järgmistes valdkondades:

2006. aasta alguses ratifitseeriti Bulgaarias lastekaitset käsitlev Haagi konventsioon. Vastu on võetud lastega perede toetuste seaduse muudatused ja riiklik lastekaitseprogramm aastaks 2006. Eespool nimetatud dokumentide eesmärk on lastehoolekandeasutuste tingimuste parandamise kaudu uute võimaluste loomine hoolekandeasutustes viibivatele lastele. Programmiga pööratakse tähelepanu tänavalaste ning laste väärkohtlemise ja ekspluateerimise küsimustele, tagatakse võrdne juurdepääs haridusele ja luuakse riiklik lastekaitse infosüsteem. 2006. aasta aprillis võeti vastu lastekaitseseaduse muudatused, millega loodi Bulgaarias kutseliste hooldusperede õiguslik alus, ja mille eesmärk on nii deinstitutsionaliseerimise suurendamine kui ka alternatiivsete sotsiaalteenuste loomine. Lisaks kehtestati kõnealuste muudatustega kontrolli- ja karistusmehhanismide õiguslik alus.

2006. aasta aprillis võttis valitsus vastu ka kontseptsiooni erihoolekandeasutustes olevate laste ja hoolekandeasutustes olevate puudega eakate inimeste deinstitutsionaliseerimiseks. Kontseptsiooniga määratletakse deinstitutsionaliseerimise eesmärgid ja põhilised juhised kontseptsiooni rakendamiseks. Lastehoolekandeasutustes on elutingimused mõnel juhul paranenud ja 2005. aastal on inimeste arv hoolekandeasutustes, välja arvatud tervishoiuministeeriumi valitsemisalasse kuuluvates, veidi vähenenud. Alternatiivse hoolekande väljaarendamisega tegelevad peamiselt valitsusvälised organisatsioonid. Kaks

hoolekandeasutust on suletud ja mõnede ümberkorraldamine on käimas. Rahvusvaheline lapsendamine on vähenenud 217 juhtumilt 2004. aastal 101 juhtumile 2005. aastal. Riigisisene lapsendamine on suurenenud. Schengeni lepinguga kooskõlas olev register kadunud isikute kohta on loodud.

Mõned küsimused on siiski veel lahendamata.

Paljudes hoolekandeasutustes on elu– ja sanitaartingimused väga madalal tasemel. Lastekaitse ja sotsiaalabi osakondadel ei ole siiani usaldusväärset jälgimis- ja järelevalvesüsteemi, mis võimaldaks neil kontrollida antud soovituste rakendamist. Hoolekandeasutustes olevaid lapsi on ikka veel palju. Loodud ei ole keskset andmebaasi riigisiseste lapsendamiste kohta. Menetlused, eriti rahvusvaheliste lapsendamistega seotud menetlused, ei ole läbipaistvad.

Lastekaitse valdkonnas ei ole erilist edu saavutatud. Prioriteediks on alternatiivsete lastehooldussüsteemide loomine. Tõsta tuleb vastutavate osakondade järelevalvevõimet.

Füüsilise ja vaimse puudega inimesed ning vaimse tervise kaitse

2005. aasta oktoobri aruande avalikustamisest on edusamme tehtud järgmistes valdkondades:

2005. aasta detsembris võttis valitsus vastu tegevuskava ajavahemikuks 2006-2007 puuetega inimeste võrdsete võimaluste kohta. Kõnealuse tegevuskavaga nähakse ette puudega inimeste elukvaliteedi parandamine ja võitlus sotsiaalse tõrjutusega. Hoolekandeasutustes olevate eakate vaimse puudega inimeste olukorra parandamise kava ajavahemikuks 2006-2008 on heaks kiidetud. Nimetatud kavad on kooskõlas valitsuse poliitilise üldraamistikuga. 2006. aasta veebruaris muudeti puudega inimeste lõimumise seadust, eesmärgiga anda neile igakuist toetust sotsiaalse lõimumise eesmärgil. Kõnealust lisatoetust saavate puudega inimeste arv suurenes oluliselt 2005. aasta detsembris (430 000 isikut) võrreldes 2005. aasta augustiga (180 000 isikut). Lisaks on muudetud riiklikku programmi „Puudega inimeste abistajad“, eesmärgiga võimaldada sotsiaaltöötajaid neile puudega inimestele, kes on hiljuti lõimunud perekonnaga.

Allkirjastatud on tervishoiuministeeriumi ning töö- ja sotsiaalpoliitika ministeeriumi vaheline raamkokkulepe, mille eesmärk on kooskõlastada vaimse tervise küsimusi.

Mõned küsimused on siiski veel lahendamata.

Hoolekandeasutustesse paigutamiste korral tuleb süstemaatiliselt kohaldada asjakohaseid meditsiinilisi ja õiguslikke menetlusi. Ühiskondlikud teenused on jätkuvalt vähearenenud. Puudega laste lõimumine kooli on puudulik. Vaimse puudega inimeste hoolekandeasutused on ülerahvastatud, kehvade elutingimustega ja seal ei osutata nõuetele vastavaid teenuseid.

Puudega inimeste taaslõimumise süsteem veel ei toimi. Deinstitutsionaliseerimine ja võitlus eelarvamustega peab olema senisest jõulisem. Kohalikke hoolekandestruktuure vaimse puudega inimeste jaoks töötatakse välja aeglaselt. Puudega ja psüühikahäirega inimeste taaslõimumise süsteem veel ei toimi. Vaimse tervise kaitset käsitlevate õigusaktide rakendamist tuleb jälgida ja julgustada.

Kokkuvõttes on kõnealuses valdkonnas teatavat edu saavutatud. Siiski tuleb edaspidi parandada nii elutingimusi hoolekandeasutustes kui ka erivajadustega ja vaimuhaiguse all kannatavate inimeste olukorda. Paremaid tulemusi on vaja saavutada uute teenuste väljaarendamisel ja järelevalve parandamisel.

Vähemuste kaitse ja lõimumine

2005. aasta oktoobri aruande avalikustamisest on edusamme tehtud järgmistes valdkondades:

Koostatud on mustlaste kaasamise riiklik tegevuskava ajavahemikuks 2005–2015. Alates diskrimineerimisvastase kaitse komisjoni loomisest 2005. aasta novembris on pidevalt suurenevast juhtumite hulgast enamik menetletud juhtumeid olnud etnilise diskrimineerimise kohta. Töö- ja sotsiaalpoliitika ministeerium akrediteeris 2006. aastal `abiõpetaja` kutseala. 2006. aasta märtsis võttis valitsus vastu riikliku programmi mustlaste elutingimuste parandamiseks ajavahemikuks 2005–2015. Kõnealuseks 10aastaseks ajavahemikuks kavandatud eelarve ulatub umbes 630 miljoni euroni, millest 40% laekub riigieelarvest. Algatused, mille eesmärk on kaasata ja hoida mustlaslapsi koolis käima, on üldjuhul olnud jätkuvalt edukad. Jätkunud on riiklikud tööhõiveprogrammid, mille eesmärk on muu hulgas pöörata tähelepanu eelkõige pikaajalisele töötusele ja kvalifitseeritamata tööjõule ning mis on peamiselt suunatud mustlastele.

Muudatused etniliste ja demograafiliste küsimuste kooskõlastamise riikliku nõukogu struktuuri ja tegevust käsitlevas määruses on kaasa aidanud vähemusküsimustega tegelevate riigistruktuuride haldussuutlikkuse vähesele tõstmisele. Loodud on valdav enamik etniliste ja demograafiliste küsimustega tegelevaid piirkondlikke nõukogusid. Juhtumeid, kus valitsusvälised organisatsioonid on edukalt tegelenud Bulgaaria koolides de facto segregatsiooniga, on palju.

Mõned küsimused on siiski veel lahendamata.

Vaja on võtta täiendavaid meetmeid, et tõhustada mustlaste kaasamise riikliku tegevuskava (2005–2015) rakendamist. Diskrimineerimisvastase kaitse komisjonil ei ole ikka veel küllaldaselt vahendeid ja ta ei toimi täielikult. Kõnealune komisjon peab välja töötama strateegilise lähenemise kohtuvaidluste lahendamiseks ja olema senisest enam aktiivne ennetamise, koolituse ja teadlikkuse tõstmise alal *(vt ka peatükk 13: sotsiaalpoliitika ja tööhõive)*.

Ei abiõpetajate ametikirjeldust ega eelarvet ei ole veel kinnitatud. Meetmed mustlaslaste lõimumiseks kooli ei hõlma vanemate klasside õpilasi. Kõnealused meetmed jäävad sageli alarahastamise tõttu piiratuks. Paljudel mustlastel ei ole endiselt piisavat juurdepääsu tervishoiuteenustele. Stiimulid mustlaste sotsiaalseks lõimumiseks on piiratud. Jõupingutusi riskirühmade, eriti mustlaste, kaasamiseks tööturul tuleb suurendada kutseõppe kättesaadavuse edendamisega. Vahialuste väärkohtlemist ilmneb jätkuvalt silmatorkavalt palju mustlaste puhul.

Etniliste ja demograafiliste küsimuste kooskõlastamise riikliku nõukogu haldussuutlikkus on madal. Etniliste ja demograafiliste küsimustega tegelevatel piirkondlikel nõukogudel ei ole piisavalt inimressurssi ega asjakohast infrastruktuuri, et tõhustada suhtlemist keskasutuse ja kohalike allüksustega.

Kokkuvõttes on mustlaste vähemuse kaitse ja lõimumise valdkonnas teatavat edu saavutatud. Siiski on vaja veel edendada mustlaste sotsiaalset kaasatust ja lõimumist Bulgaaria ühiskonda. Elutingimusi tuleb parandada. Täiendavaid jõupingutusi tuleb teha võitluses mis tahes sallimatuse vormi vastu, eelkõige ringhäälingut ja muid rassismi, diskrimineerimise ja ksenofoobia vormide vastu võitlemist käsitlevate olemasolevate õigusaktide täieliku kohaldamisega.

2.1. Üldine hinnang

Bulgaaria täidab ELi liikmelisuse poliitilisi kriteeriume.

Alates 2005. aasta oktoobrikuu aruande avalikustamisest on tehtud edusamme mitmetes valdkondades, sealhulgas kohtusüsteemi reformimisel. Kohtusüsteemis on jõustunud uus kriminaalmenetluse seadustik ja õigusabi õiguslik raamistik. Põhiseaduse muudatustega on antud prokuratuurile vastutus juhtida uurimisi. Vastu on võetud kohtunike seaduse muudatused.

Bulgaaria on võtnud mitmeid meetmeid korruptsiooni vastu võitlemiseks. Vastu on võetud täidesaatva võimu käitumist käsitlev eetikakoodeks. Vastu on võetud korruptsioonivastane strateegia ajavahemikuks 2006–2008. Põhiseaduse muudatustega on vähendatud parlamendiliikmete saadikupuutumatuse ulatust. Peaprokurör on taotlenud saadikupuutumatuse äravõtmist kümnelt parlamendiliikmelt. Viis parlamendiliiget loobusid vabatahtlikult oma saadikupuutumatusest ja kuuendalt parlamendiliikmelt võeti saadikupuutumatus ära parlamendi otsusega; ülejäänud juhtumeid veel uuritakse. Kõnealune areng on võimaldanud algatada kõrgemal tasemel esineva korruptsiooni juhtumite uurimisi.

Bulgaaria on teinud edusamme avaliku halduse valdkonnas, eelkõige vastu võttes avaliku halduse ja avaliku teenistuse seaduse muudatused ning uue haldusmenetluse seadustiku. Vahialuste väärkohtlemise juhtumite arv on mõnevõrra vähenenud ja teatud kinnipidamiskeskustes on tingimused paranenud. Poliitilisi algatusi on tehtud nii füüsilise ja vaimse puudega inimeste olukorra kui ka vaimse tervise kaitse kohta. Suurendatud on füüsilise puudega inimeste sotsiaaltoetust.

Mõned küsimused on siiski veel lahendamata. Kohtusüsteemi vastutust, läbipaistvust ja tõhusust tuleb veelgi tugevdada. Täiendavaid jõupingutusi on vaja teha juhtumite juhusliku jaotamise rakendamise tugevdamiseks terves riigis. Vaja on objektiivsemat ja läbipaistvamat mehhanismi kohtunike töökvaliteedi hindamiseks. Kõrvaldada tuleb igasugune mitmetähenduslikkus kohtu sõltumatuses. Kohtueelses menetluses on kitsaskohti menetluskorra ja uurijate ebapiisava arvu tõttu. Mõned käegakatsutavad tulemused on saavutatud võitluses organiseeritud kuritegevuse vastu.

Korruptsioonivastase poliitika kooskõlastamise ja rakendamise mehhanisme on vaja tugevdada, et nad muutuksid tõhusamaks. Võitluses kõrgemal tasemel esineva korruptsiooniga esineb süüdistusi, nende eest vastutuselevõtmist, kohtuistungeid, süüdimõistmisi ja hoiatavate karistuste määramist harva. Kõnealuses valdkonnas peab Bulgaaria selgelt tõendama oma tulemusi.

Vastu ei ole veel võetud strateegiat avaliku halduse detsentraliseerimiseks. Bulgaaria on inimkaubanduse jaoks nii transiitriigiks kui vähemal määral ka päritolu- ja sihtriigiks. Kinnipeetavate väärkohtlemine on jätkunud. Elutingimusi tuleb paljudes laste ja vaimse puudega inimeste hoolekandeasutustes parandada poliitiliste algatuste rakendamisega ja luua tuleb uusi hoolekandevõimalusi. Mustlasvähemuse sotsiaalne kaasamine nõuab veel märkimisväärseid jõupingutusi. Täiendavaid jõupingutusi tuleb teha võitluses mis tahes sallimatuse vormi vastu, eelkõige ringhäälingut ja muid rassismi, diskrimineerimise ja ksenofoobia vormide vastu võitlemist käsitlevate olemasolevate õigusaktide täieliku kohaldamisega.

3. MAJANDUSLIKUD KRITEERIUMID

Sissejuhatus

2005. aasta aruandes jõudis komisjon järeldusele, et Bulgaaria on toimiva turumajandusega riik. Kõnealuses aruandes järeldati, et uuenduste senise tempo jätkumisel peaks Bulgaaria toime tulema liidusisese konkurentsisurve ja turujõududega. Bulgaaria on üldiselt säilitanud makromajandusliku stabiilsuse, isegi kui võlgnevus välismaailma ees on veelgi suurenenud. Bulgaaria on jätkanud ka struktuurireformide programmi rakendamist, kuigi seda ei tehta mitte kõikides valdkondades ühesuguse intensiivsusega.

Pärast 2005. aasta esimese poolaasta väga tugevat 6,2%-list SKT reaalkasvu aeglustus see kolmandas kvartalis peamiselt suvekuudel toimunud tugevate üleujutuste tõttu ja 2005. aasta kasv ulatus lõpuks 5,5%-ni. Kapitali kogumahutus põhivarasse kasvas märkimisväärse 19% võrra; ka lõpptarbimine jätkas kasvamist 6,8% tasemel. Nii kaubavahetusbilansi kui ka jooksevkonto puudujääk suurenes veelgi vastavalt 15,1%-lt SKTst 2004. aastal 20,4%-le SKTst 2005. aastal ja 5,8%-lt SKTst kuni 11,8%-le SKTst. Tarbijahinna inflatsioon (esialgne THHI) kiirenes aasta lõpus nafta- ja toiduainete hindade tõusu tõttu. Kui keskmine inflatsioonimäär langes 6,1%-lt 2004. aastal 5%-le 2005. aastal, siis aasta lõpuks tõusis inflatsioon 4%-lt 6,5%-le.

Kõnealuses osas hinnatakse iga valdkonna arengut pärast 2005. aasta oktoobri aruande avalikustamist ja Bulgaaria valmisolekut liikmelisuseks.

Makromajanduslik stabiilsus ja jooksevkonto puudujääk

2005. aasta aruandes jõuti järeldusele, et mõistliku eelarvepoliitika ja tagasihoidliku palgatõusu jätkumine kätkeb endas ohtu välistasakaalule. Alates 2005. aasta oktoobri aruande avalikustamisest on edusamme tehtud järgmistes valdkondades:

Range eelarvepoliitika ja suhteliselt tagasihoidlik palgatõus jätkusid ning täiendavaid meetmeid võeti laenuandmise ohjeldamiseks. Siiski suurenes 2005. aasta teisel poolel jooksevkonto puudujääk ja jõudis 2005. aastal 11,8% tasemeni SKTst. Kõnealune suurenemine on suuresti põhjustatud pärssivatest välisteguritest, sest makromajanduslikud tegevuskavad olid üldiselt väga ettevaatlikud. Valitsemissektori eelarve ülejääk oli 3,1% SKTst (ESA 95), võrreldes 1,9% ülejäägiga 2004. aastal. Miinimumpalk tõusis 2005. aasta jaanuaris 25% võrra, kuid keskmise palga tõus oli palju tagasihoidlikum. Keskmise palga aastane reaalkasv oli umbes 4,1% ja vastas seega suuresti tootlikkuse kasvule.

2005. aasta aprillis jõustusid täiendavad meetmed pankade laenuandmise ohjeldamiseks, mis suhteliselt tõhusalt vähendasid aastast kasvumäära – kui 2004. aastal ulatus kasv peaaegu 50%-ni, siis 2006. aasta märtsis jäi see alla 30%. 2006. aasta jaanuarist on meetmeid veelgi tugevdatud, eesmärgiga vähendada 2006. aastast kasvumäära 20%-ni. Võetud on ka täiendavaid meetmeid, mis on suunatud eelkõige eraklientide ja hüpoteeklaenudele. 2006. aastal on ette nähtud eelarve edasine tugevdamine, eesmärgiga hoida ülejääki 3% piires SKTst (kassapõhiselt). Avaliku sektori 6%-line palgatõus on kavandatud 2006. aasta juuniks, mis koos miinimumpalga tagasihoidlikuma tõusuga peaks aitama hoida palku stabiilsetena.

Mõned küsimused on siiski veel lahendamata.

Jooksevkonto puudujäägi suurenemist 2005. aastal põhjustas peaaegu täielikult suurem kaubavahetusbilansi puudujääk ja teenuste bilansi väiksem ülejääk. Kõrgemad naftahinnad ja eriti suur kapitalikaupade import tõid endaga kaasa impordi kiire kasvu, mis ulatus üle 26%. Samal ajal aeglustus suuresti üleujutuste tõttu ekspordi kasv, ulatudes lõpuks 18,4%-ni. Seega suurenes kaubavahetusbilansi puudujääk 2005. aastal 20,4%-ni SKTst. Impordi kiire kasvuga kaasnes transpordikulude kasv, mis koos turismitööstuse kasvu aeglustumisega vähendas teenuste bilansi ülejääki. Kui piirangud krediidikasvule olid tõhusad ja vähendasid laenude kiiret kasvu, siis nende mõju võlgnevuse ohjeldamisele välismaailma suhtes oli piiratum, sest ettevõtjad toetuvad aina enam teistele rahastamisallikatele, nagu liisimine ja otsesed välislaenud. Väga kõrge kaubavahetusbilansi ja jooksevkonto puudujäägi tõttu on nii range eelarvepoliitika, laenuandmise ohjeldamise meetmed kui ka tagasihoidlik palgatõus jätkuvalt olulise tähtsusega.

Kokkuvõttes on võlgnevuse ohjeldamiseks välismaailma suhtes võetud vajalikud meetmed, kuid kõnealuse võlgnevuse jätkuvat suurenemist ei ole suudetud samas takistada. Ettevaatlike makromajanduslike tegevuskavade jätkumine koos struktuurireformide edasiarendamisega on seega jooksevkonto puudujäägi pidevaks vähendamiseks olulised.

Erastamine ja tööstuse ümberkorraldamine

2005. aasta aruandes jõuti järeldusele, et erastamisprogrammi täitmise tempot tuleb hoida. Alates 2005. aasta oktoobri aruande avalikustamisest on edusamme tehtud järgmistes valdkondades:

Erastamisele kuuluvast kokku enam kui 5800 riigi osalusega ettevõtjast on riigil enamus- või vähemusosalus veel 520 ettevõtjas. Alates 2005. aasta septembrist on müüdud osalus 74 ettevõtjas, millest enamikul juhtudel oli tegemist vähemusosaluse erastamisega, kuid erastatud varadest saadud vahendite hulk suurenes vaid pisut ja jäi alla 90% kavandatud erastamistest. 2005. aasta aruandes nimetatud suurtest erastamistehingutest on 2006. aasta aprillis vaid kolm (Boyana filmistuudiod, Varna soojuselektrijaam ja jõelaevandusega tegelev ettevõtja) tehingut lõpetamisele lähedal. 2005. aasta oktoobris ja 2006. aasta veebruaris võttis ministrite nõukogu vastu muudetud erastamisstrateegia merelaevastiku ja Bulgaria Air´i erastamise kohta. Strateegia Bulgaria Air`i erastamiseks kiitis parlament heaks 2006. aasta märtsis. 2006. aasta veebruaris võttis Bulgartabac Holding vastu strateegia mitmete üksikute üksuste ümberkorraldamiseks ja müümiseks.

Teatavat täiendavat edu on saavutatud võrgutööstuste liberaliseerimisel ja ümberkorraldamisel. Gaasi- ja elektriturgude avamine on jätkunud vastavalt kinnitatud ajakavale. Riikliku elektrienergia ettevõtja ja Bulgargas´i eristamise kavad on välja töötatud. Raudtee liberaliseerimine on hästi edenenud. Sadamate ja lennujaamade käitamist ja ajakohastamist käsitlevad kontsessioonid on antud erasektori ettevõtjatele, kuigi Varnas ja Burgases asuvate lennujaamade kohta kontsessioonide andmine on edasi lükatud kohtuliku edasikaebamise tõttu. Telekommunikatsioonisektoris on tõhusa konkurentsi tingimused paranenud, osaliselt seetõttu, et 2005. aasta novembris alustas teenuste pakkumisega kolmas mobiilsideoperaator.

Mõned küsimused on siiski veel lahendamata.

Erastamine on hästi edenenud, kuid see tuleb lõpule viia. Täiendavaid jõupingutusi on vaja teha energia- ja transpordisektoris erastamise edukaks lõpetamiseks. Energiasektoris ei ole lõpetatud Ruses ja Bobov Dolis asuvate soojuselektrijaamade müüki. Parlament ei ole veel

vastu võtnud erastamisstrateegiat merelaevandusettevõtja kohta, vaid kõnealune strateegia on praegu ülevaatamisel.

Nii riikliku elektrienergia ettevõtja ja Bulgargasi´i eristamise kavad kui ka gaasi- ja elektrituru liberaliseerimine tuleb enne ühinemist lõpetada. Raudteetranspordi valdkonnas on nii raudtee haldaja kui ka infrastruktuuri ettevõtja jätkuvalt kahjumis ja nende võlgnevused kasvavad. Kõnealuse finantsolukorra parandamiseks on oluline saavutada täiendavat edu raudteesektori ümberkorraldamisel, sealhulgas võtta kulude kärpimise meetmeid. Võrgutööstuste konkurentsitingimuste parandamiseks on oluline tugevdada reguleerivate asutuste suutlikkust.

Kuigi erastamisega on jõutud kaugele, ei ole siiski erilist edu saavutatud. Gaasi- ja elektrisektori liberaliseerimine ja ümberstruktureerimine tuleb lõpetada. Täiendavaid jõupingutusi on vaja teha raudteesektori ümberkorraldamisel.

Majanduskeskkond

2005. aasta aruandes jõuti järelduseni, et majanduskeskkonna parandamiseks, eelkõige haldus- ja kohtusüsteemi paremaks toimimiseks, on vaja täiendavaid reforme. Alates 2005. aasta oktoobri aruande avalikustamist on edusamme tehtud järgmistes valdkondades:

Ettevõtete registreerimise reform on jätkunud ja 2006. aasta märtsis võeti vastu uus äriregistri seadus. Kõnealuse seadusega nähakse ette ettevõtete registreerimise eraldamine kohtusüsteemist ja selle muutmine haldusmenetluseks. Riiklik maksuamet alustas tegevust 2006. aasta jaanuaris ja tema ainuvastutusel on keskvalitsuse maksude ja sotsiaalkindlustusmaksete kogumine. 2005. aasta novembris esitati parlamendile maksujõuetust käsitlevate õigusaktide muudatused, millega loodetakse parandada maksujõuetusmenetluste tõhusust, läbipaistvust ja kiirust. Õiguskorra ülevaatamine on jätkunud, kuid erilist edu ei ole saavutatud. Hiljuti loodud riigihalduse ja haldusreformi ministeerium vastutab olemasoleva regulatiivse korra läbivaatamise ja optimeerimise eest ning annab juhiseid mõju hindamise meetodite parandamiseks. Ettepanekuid on tehtud riigihalduse suuruse ja struktuuri optimeerimiseks, väljaõppe parandamiseks ja e-valitsuse teenuste pakkumiseks. Uus haldusmenetluse seadustik võeti vastu 2006. aasta märtsis. Pärast vahekohtuseaduse vastuvõtmist on loodud kolm vahekohtukeskust.

Mõned küsimused on siiski veel lahendamata.

Peamised väljakutsed seisavad ees nii äriühingute turuletuleku kui ka sealt lahkumise tingimuste parandamisel, lepingute täitmise tagamise kindlustamisel, haldus- ja õigussüsteemi tõhustamisel ning bürokraatliku asjaajamise vähendamisel ettevõtluses. Ettevõtete registreerimise lihtsustamiseks ja kiirendamiseks on vaja uut äriregistri seadust täielikult rakendada. Maksujõuetust käsitlevate õigusaktide muudatusettepanekuid ei ole parlament veel vastu võtnud. Uusi jõupingutusi on vaja teha õigusliku raamistiku märgatavaks hõlbustamiseks, muu hulgas mõju süstemaatilisema hindamise ja selle edasise lihtsustamisega. Halduse toimimist tuleb veel edasi arendada. Haldusmenetluse seadustikuga ei kehtestatud üldist ´vaikiva nõusoleku´ põhimõtet. Oluliseks väljakutseks on kohtumenetluse tõhustamine. Uut tsiviilmenetluse seadustiku eelnõu ei ole veel parlamendile esitatud. Lepitusmenetlust kui kohtuvälise kokkuleppe saavutamise menetlust ei kasutata veel laialdaselt. Käivitada tuleb eraõiguslike kohtutäiturite töö.

Kokkuvõttes ei ole kõnealuses valdkonnas erilist edu saavutatud. Tugevamaid jõupingutusi

tuleb teha haldus- ja eriti kohtusüsteemi toimimise parandamiseks ning bürokraatliku asjaajamise vähendamiseks ettevõtluses.

Tööturu paindlikkus

2005. aasta aruandes jõuti järeldusele, et tööturu paindlikumaks muutmisel on tehtud vaid väikesed edusamme. Paindlik tööturg koos haridussüsteemi ulatusliku reformiga oleks oluline tööjõunõudluse ja -pakkumise vaheliste erinevuste kõrvaldamisel. Alates 2005. aasta oktoobri aruande avalikustamisest on edusamme tehtud järgmistes valdkondades:

Koos 2005. aasta tugeva majanduskasvuga suurenes ka tööhõive 2% võrra ja keskmine töötuse määr langes 12%-lt 2004. aastal 10,1%-le 2005. aastal. Tööturu toimimise parandamiseks on võetud piiratud mõjuga meetmeid. Alates 2006. aasta jaanuarist vähendati pensionimakseid 6% võrra ja tööandja osa vähendati 70%-lt 65%-le, mistõttu vähenes kaudne tööjõukulu ning loodi stiimulid töökohtade loomiseks ja töökohtade ametlikuks muutmiseks. Tööhõive edendamise seadust muudeti 2006. aasta veebruaris ja sellega sätestati rahalised stiimulid piirkondlikuks liikuvuseks ja aktiivseks tööotsimiseks. Ettevalmistused aktiivse tööturu programmide tõhususe hindamiseks on alanud. 2006. aasta veebruaris võttis ministrite nõukogu vastu keskhariduse reformimise kava. Kõnealune kava näeb ette keskharidussüsteemi ümberkorraldamise, lühiajalise kutseõppe mooduli ja ühtsete riigieksamite kasutuselevõtmise.

Mõned küsimused on siiski veel lahendamata.

Peaaegu mitte mingit edu ei ole saavutatud tööturu jäikuse kõrvaldamisel ega reguleeriva raamistiku ajakohastamisel, eelkõige seoses tööaja ja tähtajaliste töölepingute kasutamisega. Teenistusaastate arvestamine töötasu astme määramisel on lükatud edasi. Kõrghariduse arendamise strateegiat ei ole veel vastu võetud. Haridussüsteemi kavandatud reforme tuleb täielikult rakendada, et parandada hariduse kvaliteeti ja viia saadav haridus vastavusse tööturuvajadustega.

Kokkuvõttes on tööturu paindlikkuse suurendamisel tehtud ainult väikeseid edusamme. Haridussüsteemi reformimisel on vaja tööjõunõudluse ja -pakkumise vaheliste erinevuste vähendamiseks teha suuremaid jõupingutusi.

3.1. Üldine hinnang

Bulgaaria on toimiva turumajandusega riik. Käimasolevate reformide jätkamine peaks võimaldama Bulgaarial lähitulevikus toime tulla nii liidusisese konkurentsisurve kui ka turujõududega. Bulgaaria on üldiselt säilitanud makromajandusliku stabiilsuse ja edendanud struktuurireforme.

Areng on jätkunud ka pärast 2005. aasta aruande avalikustamist. Vajalikke samme on astutud võlgnevuse ohjeldamiseks välismaailma suhtes. Erastamine ning avalike teenuste liberaliseerimine ja ümberkorraldamine on hästi edenenud. Mõningaid edusamme on tehtud majanduskeskkonna parandamiseks ja kaudsete tööjõukulude vähendamiseks.

Siiski on jooksevkonto puudujääk kasvanud ja seetõttu on jätkatud konservatiivset eelarve- ja palgapoliitikat. Struktuurireformide edasiarendamine nõuab kohtusüsteemi toimimise parandamist ja ettevõtluses bürokraatliku asjaajamise vähendamist. Tööturu õiguslikku raamistikku tuleb muuta paindlikumaks.

4. ÜHINEMISLÄBIRÄÄKIMISTEST TULENEVAD NÕUDED JA KOHUSTUSED

Sissejuhatus

2005. aasta oktoobri aruannetes jõudis komisjon järeldusele, et Bulgaaria on juba saavutanud õigusaktide ühtlustamises ühenduse õigustikuga arvestatava taseme.

Enamiku ühenduse õigustiku peatükkide puhul on Bulgaaria ühtlustamise lõpetanud või tegeleb viimaste oluliste küsimuste lahendamisega enne ühinemist. Sellised tulemused on saavutatud järgmistes peatükkides: kapitali liikumine, konkurentsipoliitika, statistika, majandus- ja rahaliit, tööstuspoliitika, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted, teadus- ja uurimistegevus, haridus ja koolitus, telekommunikatsiooni- ja audiovisuaalpoliitika, välissuhted, ühine välis- ja julgeolekupoliitika, ELi eelarvesätted ja konkurents. Bulgaariat peetakse loetletud peatükkide puhul piisavalt ettevalmistunuks, et ELiga tõrgeteta lõimuda. See järeldus kehtib ka praegu. Lisaks on täiendavat edu saavutatud näiteks konkurentsi valdkonnas, kus konkurentsikaitse komisjon on jätkanud kartellivastaste otsuste tegemist. Kõnealuseid peatükke seetõttu allpool ei käsitleta.

Ülejäänud peatükid sisaldavad küsimusi, mille lahendamine nõuab ühinemisvalmiduse tagamiseks Bulgaarialt suuremaid pingutusi ja mõnel juhul otsustavate meetmete viivitamatut võtmist. Kõnealused küsimused vaadatakse allpool vastavates peatükkides uuesti läbi.

Käesolev osa annab ülevaate lahendamist vajavatest küsimustest, millele Bulgaaria peab tähelepanu pöörama, et olla ühinemisel valmis rakendama ühenduse õigustikku.

4.1. Ühenduse õigustiku peatükid

4.1.1. Peatükk 1: kaupade vaba liikumine

Ühtlustamata valdkondades on Bulgaaria läbi vaadanud oma õigusaktid, et tuvastada sätted, mis võivad olla vastuolus EÜ asutamislepingu artiklitega 28–30. Bulgaaria on siiani leidnud ainult kaks meedet, mis on kõnealustest artiklitest tulenevate nõuetega vastuolus. 2005. aasta detsembris vastu võetud uue tarbijakaitseseaduse ja ettevalmistatud raamatupidamisseaduse muudatuste eesmärk on kõnealuse küsimuse lahendamine. 2006. aasta veebruaris võeti vastu kultuurimälestiste ja muuseumite seaduse muudatused. 2006. aasta aprillis muudeti lõhkeaine, tulirelvade ja laskemoona kontrollimise seadust. Õigusaktide sisest läbivaatamist tuleb pidevalt korrata. Kasutatud autode importi võimaldavad meetmed tuleb vastu võtta.

Riigihangete valdkonnas on seadusandlikud vajakajäämised kõrvaldatud. 2006. aasta aprillis võeti vastu uus kontsessiooniseadus ja riigihangete seaduse muudatused. Mõlema nimetatud seadusega on hõlmatud ELi nõuetega kooskõlas olev abinõude mehhanism.

Täheldada võib teatavat haldussuutlikkuse paranemist ja ametialaste oskuste arengut. Abinõude puhul vastutab nüüd konkurentsi kaitse komisjon menetluses olevate kaebuste läbivaatamise eest, mida esitatakse üle kogu riigi.

Riigihangete valdkonnas on vaja uute vastuvõetud seaduste tõttu muuta vastavaid rakendusakte ja selle raames koostatakse ka kontsessioone käsitlevad rakendusaktid, mis jõustuvad 2006. aasta juunis. Tuvastatud ja kõrvaldatud on mitmeid riigisiseseid sätteid, mis ei

ole kooskõlas kontsessiooni ja riigihangete seaduse uute sätetega.

Institutsioonide vallas on nii riigihangete amet kui ka ministrite nõukogu majandus- ja sotsiaalpoliitika direktoraat pidevalt oma haldussuutlikkust parandanud. Kavandatud on personalihulga suurendamine, et toime tulla uutest abinõudest tingitud töökoormuse kasvuga. Kokkuvõttes on ettevalmistused kõnealuses valdkonnas ajakavas.

Kokkuvõte

Pärast märkimisväärse edu saavutamist nii **ühtlustamata** valdkondades kui ka **riigihangete** valdkonnas vastab Bulgaaria nüüd üldiselt ühinemisläbirääkimistest tulenevatele nõuetele ja kohustustele. Siiski peab pidev töö ühtlustamata valdkondades jätkuma. Samuti on vaja teha edusamme ühenduse õigustiku ülevõtmiseks ja rakendamiseks toiduainete piiriületamiskohtade ja meditsiinitehnika valdkonnas. Riigihangete valdkonnas tuleb rakendusaktide ettevalmistamine lõpule viia.

4.1.2. Peatükk 2: isikute vaba liikumine

Kutsekvalifikatsiooni vastastikuse tunnustamise valdkonnas on õigusaktid välja töötatud. 2005. aasta oktoobris muudeti kõrgharidusseadust ja tervishoiuseadust ning võeti vastu uus veterinaariatoimingute seadus. Palju tööd on tehtud rakendusaktide vastuvõtmisel erinevate tervishoiuerialade kohta – meditsiini, veterinaaria, hambaarstiteaduse, farmaatsia, üldõenduse ja ämmaemanduse kohta.

Siiski tuleb kõnealuseid õigusakte täiendada, eelkõige automaatse ja tingimusteta tunnustamise ning piiriüleste teenuste pakkumise valdkonnas. Ühenduse õigustikuga täieliku kooskõla saavutamiseks muudeti 2006. aasta jaanuaris advokatuuriseadust. Jätkunud on haldussuutlikkuse tõstmine nii seoses koolituste kui ka sobivate haldusstruktuuride arendamisega, kuid jõupingutusi tuleb veel suurendada. Ettevalmistusi tuleb kiirendada.

Kokkuvõte

Teatavat edu on saavutatud **kutsekvalifikatsiooni vastastikuse tunnustamise** valdkonnas. Ettevalmistused jätkuvad, kuid kui senist edasimineku tempot ei tõsteta, siis ei pruugi Bulgaaria suuta ühinemisel ühenduse õigustikku täielikult rakendada. Kõnealuses valdkonnas on vaja kiiret tegutsemist.

4.1.3. Peatükk 3: teenuste osutamise vabadus

Piirangute kaotamine **asutamisõiguselt ja vabaduselt mittefinantsteenuseid osutada** jõuab varsti lõpule. 2005. aasta oktoobris võeti vastu uus veterianaartoimingute seadus. 2005. aasta novembris muudeti turismiseadust ning kultuuri kaitsmise ja arendamise seadust. 2006. aasta veebruaris muudeti nii tööhõive edendamise kui ka sotsiaalvaldkonna edendamise seadust. 2006. aasta aprillis muudeti lastekaitseseadust.

Turismivaldkonnas on hoolimata õigusaktide muutmisest peamiselt turismirajatistes jätkuvalt eeskirju eiratud ja erinevatelt klientidelt erinevat hinda küsitud. Piiril peavad mitte-ELi kodanikud ostma tervisekindlustuse. Bulgaaria ametiasutused peavad rakendama turismiseaduses ja muudes õigusaktides sisalduvaid mittediskrimineerimist käsitlevaid uusi sätted. Ettevalmistused asutamisõiguse ja mittefinantsteenuste osutamise vabaduse valdkonnas, välja arvatud turismivaldkonnas, on ajakavas.

Bulgaaria on teinud edusamme pangandust käsitlevate õigusaktide ühtlustamisel, kuid teisese õiguse aktide ettevalmistamine tuleb lõpule viia. Suuremaid jõupingutusi on vaja teha uue rangema kapitalinõuete direktiivi ülevõtmiseks ja rakendamiseks, et anda pankadele ja investeerimisühingutele piisavalt vajalikku kohanemisaega. Vaja on tagada järjepidevus, et pankade ja investeerimisühingute üle saaks teostada ühtset järelevalvet. Ettevalmistusi tuleb kiirendada.

2005. aasta detsembris võeti vastu uus **kindlustus**seadus. Bulgaarias on koostatud põhjalikke meetmeid (õiguslikud muudatused, riiklik kampaania liikluskindlustuse tähtsusest, sagedamad politseikontrollid jms) sisaldav tegevuskava kindlustamata sõidukiga liiklemise vastu võitlemiseks. Praegu on käimas autoregistri puhastamine, mille raames kustutatakse sealt kasutamiskõlbmatud sõidukid, mis hinnanguliselt moodustavad 26% kõikidest sõidukitest.

Siiski peab kindlustamata sõidukite suhtes võetud meetmete mõju tuntav olema ja Bulgaaria tagatisfondi finantssuutlikkust peab tugevdama, et Bulgaaria võiks alla kirjutada mitmepoolsele lepingule ja komisjon saaks võtta vastu otsuse kindlustussertifikaatide piiril kontrollimise kaotamise kohta. Kindlustusvaldkonnas on vaja ettevalmistusi viivitamatult kiirendada.

Investeerimisteenuste ja **väärtpaberituru** valdkonnas jätkab Bulgaaria ettevalmistusi ülevõtmata direktiivide ülevõtmiseks. Ajakava, mille kohaselt on asjaomaste õigusaktide lõplik vastuvõtmine kavandatud hiljemalt 2006. aasta sügiseks, tundub mõistlik, kuid seda tuleb rangelt järgida. Investeerimisteenuste ja väärtpaberituru valdkonnas tuleb ettevalmistusi kiirendada.

Infoühiskonna valdkonnas tuleb ühenduse õigustiku ülevõtmine lõpule viia. Kõnealuses valdkonnas tuleb ettevalmistusi kiirendada.

Isikuandmete kaitse valdkonnas ei ole Bulgaaria õigusaktid veel õigustikuga vastavusse viidud, hoolimata 2005. aasta detsembris vastu võetud muudatustest. Vajakajäämised on sellistes küsimustes nagu õigusaktide reguleerimisala, riigi õigusnormide kohaldamine, andmete kvaliteedi põhimõte, töötlemise õiguslikud alused, andmed toimepandud kuritegude kohta, andmesubjekti teavitamine, erandite ulatus, teatamise süsteem ja ametiasutuse teostatav eelkontroll ning andmete edastamine kolmandatesse riikidesse. Andmekaitse komisjoni haldussuutlikkus on veel madal, hoolimata asjaolust, et sobivad meetmed on võetud. Kõnealuse komisjoni eelarveline sõltumatus ei ole tagatud, näiteks 2006. aasta eelarvet kärbiti, ja komisjonil ei ole piisavalt töötajaid. Registreerimise ja teatamise süsteem ei toimi veel rahuldavalt. Komisjon ei tegutse aktiivselt, kaebuseid ei käsitleta piisavalt ja tehtud otsuste täitmise tase on madal. Kõnealuses valdkonnas tuleb õigusaktide ettevalmistamist märkimisväärselt kiirendada.

Isikuandmete kaitse valdkonnas ei ole Bulgaaria veel valmis tagama ühenduse õigustiku täielikku rakendamist *(vt ka peatükk 24 – justiits- ja siseküsimused)*.

Kokkuvõte

Märkimisväärset edu on saavutatud **asutamisõiguse ja mittefinantsteenuste osutamise vabaduse** valdkonnas. Bulgaaria üldiselt vastab nüüd ühinemisläbirääkimistest tulenevatele nõuetele ja kohustustele. Ettevalmistused jätkuvad ja Bulgaaria peaks senise edasimineku tempo jätkumisel suutma ühinemisel rakendada ühenduse õigustikku.

Finantsteenuste valdkonnas on tehtud edusamme, eriti **panganduses** ja **kindlustuses**, kuid suuremaid jõupingutusi on vaja teha ettevalmistuste lõpuleviimiseks ühinemise ajaks **panganduse** (investeerimisühingute kapitalinõuete direktiiv), **investeerimisteenuste ja väärtpaberituru** ning **isikuandmete kaitse** valdkonnas. Lisaks on vaja suuremaid jõupingutusi teha mootorsõidukite **kindlustuse** ja **infoühiskonna** valdkonnas. Kõnealustes valdkondades on vaja teha suuremaid jõupingutusi.

4.1.4. Peatükk 4: kapitali liikumisvabadus

Üldiselt on Bulgaaria **rahapesu** valdkonda käsitlevad õigusaktid kooskõlas ühenduse õigustikuga. Positiivselt suhtutakse nii rahvusvahelistesse koostöötaotlustesse kui ka operatsioonidesse, mis on suunatud välisriigi kodanike arvatava rahapesu uurimiseks. Finantsteabeamet kui haldusorgan töötab piisavalt ja asjatundlikult, analüüsides kahtlaste tehingute kohta tehtud ettekandeid.

Rahapesu vastaste meetmete seaduses on puuduseid, mistõttu ei ole kõnealune seadus täielikult kooskõlas ELi teise rahapesuvastase direktiivi nõuetega. Lisaks tuleb õigusakte ühtlustada rahapesuvastase töökonna muudetud soovitustega rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse kohta. Õigusakte on väga piiratult rakendatud. Aruandvate majandusüksuste teadlikkust aruandekohustuse kohta, nendepoolset teatamist kahtlastest tehingust ja järelevalvet kõnealuste üksuste üle tuleb parandada, eriti väljaspool finantssektorit.

Kõnealuses valdkonnas on oluliseks vajakajäämiseks peamiselt käegakatsutavate tulemuste puudumine rahapesu juhtumite tuvastamisel ja kurjategijate vastutuselevõtmises (*vt peatükk 24 – justiits- ja siseküsimused*). Ettevalmistusi tuleb kõnealuses valdkonnas veel kiirendada.

Kokkuvõte

Rahapesu valdkonnas ei ole erilist edu õigusaktide tõhusas rakendamises ega jõustamises saavutatud. Rahapesu tõkestamise valdkond nõuab nii suuremaid jõupingutusi kui ka kiiret tegutsemist, et ühinemise ajaks oleksid vajakajäämised kõrvaldatud. See hõlmab eelkõige aruandvate majandusüksuste teadlikkust ja nendepoolset teatamist kahtlastest tehingutest, samuti kõnealuste üksuste üle teostatavat järelevalvet.

4.1.5. Peatükk 5: äriühinguõigus

Intellektuaal- ja tööstusomandi õiguste kaitse valdkonnas on olnud positiivseid muutusi, eriti institutsioonidevahelises koostöös, kooskõlastatud täitetoimingutes ja õiguslikus raamistikus. Kõnealuste muutuste aluseks on riiklik tegevuskava intellektuaal- ja tööstusomandi õiguste valdkonnas ajavahemikuks 2005–2006.

2005. aasta septembris võeti vastu optiliste andmekandjate seadus, mis on osa võitlusest piraatluse vastu. Riikliku tegevuskava eesmärk on haldusstruktuuride parandamine ja intellektuaal- ja tööstusomandi õiguste jõustamine. Peamisteks teguriteks on tunnistatud intellektuaal- ja tööstusomandi õiguseid käsitlevate asutuste ja õiguskaitseasutuste vaheline parem koostöö, teadlikkus ja koolitus ning tehtud on jõupingutusi asutustevahelise teabevahetuse parandamiseks.

Nii patente käsitlevaid õigusakte kui ka teisi olulisi meetmeid (kaubamärgi ja geograafiliste tähiste seaduse ja tööstusdisaini seaduse muudatused) tuleb tööstusomandi valdkonnas

ühenduse õigustikuga veel ühtlustada.

Tõhustada tuleb intellektuaal- ja tööstusomandi õiguste jõustamist. Intellektuaal- ja tööstusomandi õigustega seotud kuriteod on jätkuv oht ja tõsine väljakutse. Bulgaaria peaks nüüd vastuvõetud kavade alusel edasi tegutsema ning jõudma konkreetsemate ja käegakatsutavamate tulemusteni. Tihendada on vaja riigi oluliste asutuste vahelist koostööd, suurendada kõnealuste asutuste teadlikkust, võimaldada neil värvata lisapersonali ja korraldada rohkem koolitusi. Edasi tuleb arendada nii asutustevahelist kui ka asutuste ja õigusevaldajate organisatsioonide vahelist teabevahetust.

Ettevalmistusi intellektuaal- ja tööstusomandi valdkonnas tuleb kiirendada.

Kokkuvõte

Intellektuaal- ja tööstusomandi õiguste kaitse valdkonnas on saavutatud märkimisväärset edu, kuid täiendavaid samme tuleb astuda ettevalmistuste lõpetamiseks ühinemise ajaks. Kõnealune valdkond nõuab nii suuremaid jõupingutusi kui ka kiiret tegutsemist, et enne ühinemist oleksid puudused õigeaegselt kõrvaldatud.

4.1.6. Peatükk 7: põllumajandus

Valdkonnaülesed küsimused

2006. aasta veebruaris võttis parlament vastu põllumajandustootjate toetamise seaduse muudatused, millega loodi riiklikke ja ELi põllumajanduse, maapiirkondade, metsanduse ja kalanduse toetuseid haldav **makseasutus** ning võeti vastu strateegilised otsused. Ette on valmistatud sellised olulised teemad nagu ühtse pindalatoetuse kava kohaldamine, abikõlblike põllumajandusettevõtete miinimumsuuruse määramine, täiendavad riiklikud otsetoetused ja asjakohane eelarve.

Makseasutuse toimimiseks infosüsteemi väljaarendamine ning personali värbamine ja koolitamine on endiselt puudulikud. Ettevalmistusi tuleb hoogustada.

Algset üldplaani, mille kohaselt luuakse **ühtne haldus- ja kontrollisüsteem**, on ajakohastatud, et selles arvestataks rakendamisel tekkinud viivitusi. Maatükkide identifitseerimissüsteemi loomiseks otsustas Bulgaaria kasutada lisaks ortofotodele ka arhiveeritud satelliidifotosid; kõigi vajalike andmete saamiseks on lepingud sõlmitud, kuid ajakava on väga tihe. Digitaalsed ortofotod ja kasutatavad satelliidifotod on olemas umbes 25% territooriumi kohta. Maatükkide identifitseerimissüsteemi osi on siiani digitaliseeritud umbes 17% piirkonna kohta. Tööd on hiljuti alustatud linkide loomisega põllumajandustootjate ja maatükkide identifitseerimissüsteemi osade vahele, et põllumajandustootjatele saaks anda graafilise materjali, kus on kirjas nii nende identifitseerimisnumber, nende piirkond kui ka võrdlusmaatükkide piirid. Palju tööd on tehtud uue tarkvara kasutuselevõtu ja installeerimisega, kuid lõplikult ei ole seda veel testitud. Ka teiste oluliste küsimuste nagu põllumajandustootjate eelneva registreerimise, kohapealsete kontrollide korraldamise ja personali koolitamise lahendamist on kiirendatud. Viivitamata on vaja võtta meetmeid.

Kaubandusmehhanismide valdkonnas on loodud kõigi osalevate asutuste (riiklik põllumajandusfond, tolliamet, riiklik veterinaarteenistus ja fütosanitaarteenistus) vaheline ametlik kooskõlastamismenetlus. Üldiselt on ettevalmistused ajakavas, kuid jõupingutusi tuleb veel teha, sest ajakohast ega põhjalikku teadmist kaubandusmehhanismide kohta üldiselt ei ole.

Ühine turukorraldus

Kõikide ühiste turukorralduste jõustamiseks on loomisel tõhus haldusstruktuur, mille raames värvatakse lisapersonali, korraldatakse asjakohased koolitused ja kehtestatakse selged menetlused.

Veinituru ühises korralduses ei ole Bulgaaria viinamarjaistandusregistri loomine veel lõpetatud.

Teatud turumehhanismide jaoks ei ole kontrollimist ega sertifitseerimist käsitlevaid täiendavaid rakendusakte vastu võetud. Kõnealuses valdkonnas tuleb ettevalmistusi hoogustada.

Vastu on võetud õigusaktid piimaturu ühise korraldamise jõustamiseks, võetud on nii meetmeid piimakvoodi kehtestamiseks kui ka mehhanisme piima- ja piimatoodete turu ühiseks korralduseks. Andmebaas, mis hõlmab ka põhikvoodi registrit, on välja töötatud ja see hõlmab kõiki tootjaid ja otsetarnijaid; ettevalmistamisel on soovituslike kvootide jaotamise kord. Ostjate heakskiitmise protsess vastab ajakavale.

Vastu tuleb veel võtta üksikasjalikud eeskirjad nii piimakvootide kui ka riikliku reservi haldamiseks. Ei riiklikud ega piirkondlikud piimanõukogud ei toimi veel täielikult, samuti ei toimi sõltumatud laborid, kes analüüsiksid kõikide piimatööstuste toodete rasvasisaldust. Laboreid ei ole veel loodud ega akrediteeritud. Ettevalmistusi tuleb kiirendada.

Puu- ja köögiviljaturu ühises korralduses on edu saavutatud värskete toodete kvaliteedikontrolli ja turustusnormide rakendamisel. Edu on saavutatud ka seoses tootjate tunnustamiseks vajaliku haldusstruktuuriga.

Veiste rümpade liigituses on Bulgaaria õigusaktid täielikult ühtlustatud, kuid nad ei ole veel jõustunud. Selleks, et liigitust saaks ühinemise ajaks nõuetekohaselt rakendada, tuleb kiiresti korraldada koolitus tapamajade liigitajatele.

Veterinaaria ja fütosanitaarvaldkond, sealhulgas toiduohutus

Veterinaaria raamseaduse vastuvõtmisega on loonud Bulgaaria aluse ühenduse õiguse ülevõtmiseks oma riiklikesse õigusaktidesse valdkondades, mis käsitlevad loomade tervishoidu, loomade heaolu, rahvatervisega seotud veterinaariat ja valdkonnaülese veterinaarkontrolli vahendeid. Veterinaaria raamseadus jõustus 1. mail 2006.

Pärast õigusaktide kontrollimist ei ole veel vastu võetud teatud teiseseid õigusakte ega olemasolevate õigusaktide muudatusi, millega tagataks veterinaaria sektoris täielik kooskõla ühenduse õigustikuga. Samuti ei ole parlamendis lõplikult vastu võetud taimekaitseseadust. Ettevalmistusi tuleb hoogustada.

Õigusaktid **transmissiivse spongioosse entsefalopaatia ja loomsete kõrvalsaaduste** valdkonnas on üle võetud. Alates 2006. aasta jaanuarist on kehtestatud keeld sööta põllumajandusloomi teatud töödeldud loomse valguga.

Transmissiivse spongioosse entsefalopaatia järelevalve valdkonnas, eelkõige surnud loomade kogumise, töötlemise ja testimise vallas, on Bulgaaria esitanud riikliku kogumiskava. Kõnealust kava tuleb veel edasi arendada. Kahest jäätmekäitlustehasest ühe, Varnas asuva suhtes ei ole

tõendatud tema toimimist vastavalt ELi nõuetele. Näidatud on aga vastavus ühenduse õigustikuga jäätmete (liha ja kondijahu) põletamisel kahjutustamises tsemendivabrikus. Tuleb tagada teatud kariloomade liha ja kondijahu kahjutustamine, mis sellistes vabrikutes ka tegelikult toimub. Kiiresti on vaja tegutseda Lõuna-Bulgaariasse uue jäätmekäitluskeskuse ehitamiseks.

Õigusaktides sisalduvad **siseturu veterinaarkontrolli süsteemi** käsitlevad põhimõtted on üle võetud veterinaaria raamseadusega.

Teiseseid õigusakte ELi veterinaarasutusi ühendava arvutisüsteemiga TRACES (ANIMO järglane) liitumiseks ei ole veel vastu võetud ega jõustatud. Ettevalmistusi tuleb hoogustada.

Õigusaktid, millega võetakse üle ühenduse õigustik **loomade märgistamise ja registreerimise** kohta, on kehtestatud kõikide asjakohaste liikide, samuti sanktsioonide ja kontrolliküsimuste suhtes. Loodud on veiste märgistamise ja registreerimise andmebaas. Süsteemi pidevalt ajakohastatakse ja täiustatakse, et sinna saaks lisada uusi liike.

Kõikide liikide andmebaasi toimimist sidussüsteemis ei ole veel tõendatud. Ettevalmistusi tuleb hoogustada.

Veterinaarinspektsiooni ja –kontrolli rahastamist käsitlev ühenduse õigustik on üle võetud. Ettevalmistused on ajakavas.

Üle on võetud kolmandatest riikidest pärineva impordi kontrollimist ja impordieeskirju käsitlevad õigusaktid. Üks kaheksast pikaajalisest veterinaarkontrolli piiripunktist (Kapitan Andrejevo maismaapiiril Türgiga) toimib, kuid vaja on teha veel teatud kohandamisi. Ülejäänud veterinaarkontrolli piiripunktide rajamine on alanud ja sisseseade soetamiseks on lepingud sõlmitud.

ELi tulevasel välispiiril Bulgaarias asuvate veterinaarkontrolli piiripunktide jaoks vajalikku infrastruktuuri ei ole veel loodud ega ELi kontrollieeskirju ja imporditingimusi veel jõustatud. Ettevalmistusi tuleb märkimisväärselt hoogustada.

Veterinaaria raamseaduses sätestatakse õiguslik alus loomade tervishoiu fondi loomiseks, et katta **veterinaarvaldkonna kulutusi.**

Loomatauditõrje üldised meetmed (vaktsineerimiskeeld ja teatud likvideerimismeetmed) on Bulgaaria õigusaktidesse üle võetud.

Tauditõrje valdkonnas tuleb veel luua loomade tervishoiu hädaolukordade fond. Sigade klassikalise katku kontrollimise küsimuses ei ole üleminek vaktsineerivast riigist riigiks, kus ei vaktsineerita, veel lõplikult toimunud. Pärast 2005. aastal lõppenud kodusigade vaktsineerimist keskendutakse nüüd senisest enam võimaliku ringleva epideemilise viiruse avastamisele. Enne kui Bulgaariat saab kohelda kui täielikult kodusigu mitte-vaktsineerivat riiki, tuleb ettevalmistusi kiirendada.

Elusloomade ja loomsete saadustega kauplemist käsitlevad õigusaktid on üle võetud. Ettevalmistused kõnealuses valdkonnas vastavad ajakavale.

Lisaks sätestatakse veterinaaria raamseaduses õiguslik alus **rahvatervisega** seotud veterinaariat käsitlevate õigusaktide rakendamiseks ettevõtetes. Õigusaktide vastavusse viimine

uue ELi hügieenipaketiga ja ettevõtete ajakohastamisega jätkub. Toorpiima kvaliteedi ja selle kontrollisüsteemi valdkonnas on üleminekuajaks vastu võetud selge strateegia.

Siiski ei ole veel tõendatud, et ettevõtete ajakohastamisprotsess oleks lõpetatud. Ettevalmistusi tuleb hoogustada.

Ühenduse õigustiku **üldmeetmete** (sealhulgas **zoonoosid**) jõustamiseks on Bulgaaria tuvastanud ajakohastamist nõudvad vajadused ja tegeleb puuduste kõrvaldamisega.

Rahvatervisega seotud veterinaarias ei ole tõendatud kontrollide, eriti diagnostikameetodite ja laboratooriumites kohaldatavate nõuete jõustamist jääkide, veterinaarravimite, saasteainete ja zoonooside suhtes. Ettevalmistusi tuleb jätkata.

Loomade heaolu valdkonnas on alustatud eeskirjade rakendamise ja jõustamisega põllumajandusettevõtte tasandil transportimise ja tapmise suhtes, samal ajal korraldatakse ka koolitusi uute õigusaktide kohaldamise kohta.

ELi normid ja standardid loomade heaolu kohta ei ole veel täielikult jõustatud. Ettevalmistusi tuleb hoogustada.

Kokkuvõte

Edu on saavutatud mitmes **ühises turukorralduses**. Kõnealuses valdkonnas vastab Bulgaaria nüüd üldiselt ühinemisläbirääkimistest tulenevatele nõuetele ja kohustustele.

Häid tulemusi on saadud ka **makseasutuse** vallas, kuid täiendavaid meetmeid tuleb siiski võtta ettevalmistuste lõpetamiseks enne ühinemist. Kõnealune valdkond nõuab suuremaid jõupingutusi ja kohest kiiret tegutsemist, et enne ühinemist jõuaks vajakajäämised kõrvaldada. Teatavat edu on märgata turumehhanismide valdkonnas, samuti **veini- ja alkoholituru** ning **piima- ja veiselihaturu ühises korralduses**. Edu on samuti saavutatud ühenduse õiguse täielikus ülevõtmises **veterinaarsektoris**, **loomatauditõrje** valdkonnas (klassikaline sigade katk ja loomade tervishoiu hädaolukordade fond) töö lõpetamises, **siseturu veterinaarkontrolli süsteemis** (kõikide pikaajaliste kontrolli teostavate piiripunktide loomine), **elusloomade ja loomsete saadustega kauplemises, kaubandusmehhanismide** ja **loomade heaolu** valdkonnas ning ettevõtete ajakohastamises **rahvatervisega seotud veterinaarias**. Edu on saavutatud veterinaaria valdkonnas ka **ühismeetmete** (sealhulgas **zoonoosid**) jõustamisel proovide võtmises ja testimises. Kõnealused valdkonnad nõuavad nii suuremaid jõupingutusi kui ka kiiret tegutsemist, et enne ühinemist oleksid vajakajäämised õigeaegselt kõrvaldatud.

Seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemiga, eelkõige maatükkide identifitseerimissüsteemis, ning **transmissiivse spongioosse entsefalopaatia ja loomsete kõrvalsaaduste** valdkonnas, sealhulgas jäätmekäitluskeskuste ajakohastamises, ei ole erilist edu saavutatud. Kõnealused valdkonnad teevad veel tõsist muret. Bulgaaria peaks viivitamatult võtma otsustavad meetmed, et ühinemiskuupäevaks oleksid ettevalmistused lõpetatud.

4.1.7. Peatükk 8: kalandus

Varude ning laevastike haldamise, inspektsiooni ja kontrolli valdkonnas muudeti 2005. aasta novembris 2001. aasta kalanduse ja akvakultuuri seadust, millega sätestati kalapüügilitsentside andmise, struktuurimeetmete ja turukorralduse, sealhulgas

laevaseiresüsteemi ja tootjarühmade tunnustamise õiguslik alus. Riiklik kalanduse ja akvakultuuri amet vastutab kalalaevastikuregistri pidamise ja aruandluse eest.

ELi kalalaevastiku registrisse ei ole andmeid asjakohases vormis üle kantud. Kalalaevastiku seiresüsteemi installeerimine, eesmärgiga ajakohastada seda satelliidipõhiseks süsteemiks, ei ole veel lõpetatud. Samuti ei ole märkimisväärselt parandatud aruandlust logiraamatutesse, lossimisdeklaratsioonidesse ja müügiteatistesse märgitud püügiandmete kohta ega kõnealuse teabe kättesaadavust. Ettevalmistusi tuleb kiirendada.

Struktuurimeetmete kasutamise ja rakendamise eeskirjade ja korra eelnõusid koostatakse ja see on kooskõlas põllumajanduse makseasutuse loomisega (*vt peatükk 7 – põllumajandus*). Ettevalmistusi tuleb kiirendada.

Turupoliitika valdkonnas loodi 2005. aasta lõpus riikliku kalanduse ja akvakultuuri asutuses turukorraldusüksus.

Edasisi rakendusakte hulgituru infrastruktuuri loomiseks (tootjate organisatsioonid, sekkumisamet ja infosüsteem) ei ole vastu võetud. Süsteemi püügiandmete kogumiseks ei ole loodud ja seega ei ole veel võimalik ristkontrolli läbi viia. Ettevalmistusi tuleb hoogustada.

Kokkuvõte

Edu on saavutatud **varude ning laevastike haldamise, inspektsiooni ja kontrolli, struktuurimeetmete** ja **turukorralduse** valdkonnas. Siiski on tulemusi saavutatud vähe. Bulgaarial on vaja teha suuremaid jõupingutusi ja kiiresti tegutseda, et ette valmistada kalandussektori struktuurifondi haldamine, lõpule viia kalalaevastiku seiresüsteemi kasutusele võtmine, vastu võtta õigusaktid ja luua süsteem püügiandmete kogumiseks.

4.1.8. Peatükk 9: transpordipoliitika

Õhutranspordi valdkonnas on tehtud märkimisväärseid jõupingutusi ning kõige asjakohasemad õigusaktid on üle võetud ja üldiselt ühenduse õigustikuga kooskõlas. Bulgaaria on parafeerinud nii üldise õhutranspordi lepingu kui ka Euroopa ühtse õhuruumi lepingu ja mõlema lepingu ajutine kohaldamine algab allakirjutamise päevast.

Asjakohased poliitikad, eelkõige lennujaamade turvalisuse ja ohutuse vallas, tuleb ühinemise ajaks täielikult rakendada. Ettevalmistused kõnealuses valdkonnas on üldiselt ajakavas.

Meretransporti käsitlevad raamõigusaktid on kooskõlas ühenduse õigustikuga üle võetud. Sadamariigi kontrolliülesannete vallas on olukord paranemas, eelkõige seoses kinnipidamiste määra vähenemisega.

Bulgaaria veeteede ameti sõltumatus lipuriigi kontrollimise vallas ei ole veel täielikult tagatud, sest kontrollitav üksus Navybulgar on riigi äriühing. Kõnealuses valdkonnas tuleb ettevalmistusi hoogustada.

Kokkuvõte

Õhutranspordi õigusaktide valdkonnas on saavutatud märkimisväärset edu ja kõnealuses valdkonnas vastab Bulgaaria nüüd üldiselt ühinemisläbirääkimistest tulenevatele nõuetele ja kohustustele. Õigusaktide rakendamine on veel käimas ja ühinemise ajaks peaks Bulgaaria nõuetele vastama, kui ettevalmistuste senist tempot suudetakse hoida.

Meretranspordi valdkonnas on edu saavutatud. Siiski jääb praegune olukord Euroopa Liidu keskmisest maha. Suuremaid jõupingutusi ja kiiret tegutsemist on nüüd vaja õigeaegseks puuduste kõrvaldamiseks enne ühinemist, eelkõige tuleb tagada Bulgaaria veeteede ameti kui kontrolliasutuse täielik sõltumatus.

4.1.9. Peatükk 10: maksusüsteem

2005. aasta novembris võeti vastu **aktsiisimaksude** ja maksuladude seadus. Eelkõige sätestatakse kõnealuse seadusega aktsiisimaksude haldamise üleminek maksuametilt tolliametile. Kõnealuses seaduses on ka sätted tolliladude süsteemi ja aktsiisi peatamise korraga hõlmatud aktsiisistavate kaupade hoidmise, liikumise ja kontrollimise kohta. 2005. aasta detsembris muudeti aktsiisiseadust, millega suurendati vastavalt kokkulepitud ajakavale aktsiisimäära. Aktsiisimaksude valdkonnas on ettevalmistused ajakavas.

Käibemaksu valdkonnas ei ole 2005. aasta lõpuks kavandatud õigusakte veel vastu võetud. **Otsese maksustamise** valdkonnas ei ole ka ettevõtete ja eraisikute tulumaksuseaduse eelnõud vastu võetud. Ettevalmistusi tuleb kiirendada.

Olulisi edusamme on tehtud **halduskoostöö ja vastastikuse abi** valdkonnas. Uue maksu- ja sotsiaalkindlustusmenetluse seadustiku jõustumisel alustas 2006. aasta jaanuaris tegevust Riiklik Tulumaksuagentuur. Riiklik Tulumaksuagentuur kogub ja teenindab nii keskvalitsuse makse (nagu käibemaks ja ettevõtte tulumaks) kui ka kohustuslikke sotsiaalkindlustusmakseid (nagu tervisekindlustus). Kõnealuse sektori käimasolev reform, eelkõige maksude haldamise üleminek maksuametist Riiklikkusse Tulumaksuagentuuri, on parandanud maksude kogumist ja järelevalvet, mis kajastub kogutud maksude kasvus.

Maksude kogumise valdkond nõuab juhtimistasemel edasisi jõupingutusi, et tagada hiljuti loodud asutuste ladus toimimine. Uute seaduste rakendamine nõuab kõikide sidusrühmadega kooskõlastamist. Haldussuutlikkust tuleks veelgi suurendada personali ametialaste oskuste arendamise ja pidevate koolitustega. Ettevalmistused infosüsteemide ühitatavuseks on jätkunud jõudsalt ja kui edaspidi viitusi ei ilmne, siis peaks Bulgaaria ühinemisel vastama nõuetele. Kokkuvõttes on ettevalmistused ajakavas.

Kokkuvõte

Märkimisväärset edu on saavutatud **aktsiisimaksude** ning **halduskoostöö ja vastastikuse abi valdkonnas**. Kõnealustes valdkondades vastab Bulgaaria nüüd üldiselt ühinemisläbirääkimistest tulenevatele nõuetele ja kohustustele. Bulgaaria peaks senise edasimineku tempo jätkumisel olema ühinemisel võimeline rakendama ühenduse õigustikku.

Käibemaksu ja **otsese maksustamise** valdkonnas on väikeseid edusamme tehtud. Kõnealused

valdkonnad nõuavad suuremaid jõupingutusi õigusaktide vallas ja uute seaduste rakendamisel.

4.1.10. Peatükk 13: sotsiaalpoliitika ja tööhõive

Tööõiguse valdkonnas muudeti 2005. aasta oktoobris Bulgaaria tööseadustikku. Tööinspektsioon on suurendanud oma personali hulka.

Ühenduse õigustikku ei ole veel täielikult üle võetud, eriti direktiive, mis käsitlevad Euroopa äriühingut ja Euroopa ühistu põhikirja, teavitamist ja konsulteerimist ning Euroopa töönõukogu. Lisaks tuleb täieliku ja nõuetekohase ülevõtmise tagamiseks pöörata tähelepanu mitmele küsimusele, eelkõige direktiividele, mis käsitlevad töötajate töölähetusse saatmist, tööandja maksevõimetust, töötajate tervist ja ohutust, kollektiivset koondamist, osalise tööajaga tööd, tähtajalist tööd, tööaega ja noorte töökaitset. Lisaks ei ole tööinspektsiooni haldussuutlikkus ja sisekontrolli mehhanismid piisavad, et tagada kõnealuses valdkonnas tõhus ja erapooletu ühenduse õigustiku kohaldamine. Ettevalmistusi tuleb hoogustada.

Sotsiaalse dialoogi valdkonnas tuleb tugevdada kahepoolset dialoogi, et tööturu osalisi ette valmistada nende tulevase rolli jaoks ELi sotsiaalpoliitika väljatöötamisel ja rakendamisel. Esindavuse kriteeriumeid tuleb erapooletult kohaldada tööturu kõikide poolte organisatsioonide suhtes. Kolmepoolses dialoogis osalemist on vaja piirata ainult nende tööturu poolte organisatsioonidega, kel on ühiskondlik toetus. Ettevalmistusi tuleb hoogustada.

Rahvatervise valdkonnas on märgata teatavat edu haldusnormide rakendamises. Eelkõige on saavutatud edu nakkushaiguseid käsitleva õigussüsteemi vastavusse viimisel ühenduse õigustikuga. Märkimisväärset edu on saavutatud ühenduse õigustiku ülevõtmisel tubakatoodete tootmise, nende reklaami ja müügi kohta. 2005. aasta novembris ratifitseeriti tubakatoodete tarbimise piiramist käsitlev raamkonventsioon. Tubakareklaami direktiiv on täielikult ülevõetud. Haiglasektori rahastamist on muudetud ja suuremat tähelepanu on pööratud ennetavatele tervisemeetmetele.

Ühenduse õigustik vere ja verekomponentide, kudede ja rakkude kohta ei ole veel täielikult üle võetud, eelkõige inimvere ja verekomponentide kvaliteedi- ja ohutusnõuete, jälgitavusnõuete ning rasketest kõrvaltoimetest ja tõsistest kõrvalekalletest teavitamise vallas ning ühenduse standardite ja spetsifikatsioonide vallas seoses vereteenistusasutuste kvaliteedisüsteemiga. Elundite, kudede ja rakkude siirdamise seadus on samuti vaja vastavusse viia. Nakkushaiguste seiresüsteemi tuleb veel edendada ning laboratooriumite suutlikkuse parandamiseks ja IT seadmete soetamiseks tuleb investeerimist jätkata.

Täiendavaid jõupingutusi on vaja teha nii elanikkonna tervisliku seisundi parandamiseks kui ka tervishoiu kättesaadavuse parandamiseks eelkõige piirkondlikul tasemel ja vaesematele sotsiaalmajanduslikele ja vähemusrühmadele. Tervishoiu kättesaadavuse vallas ei ole kogu elanikkonna suhtes kohaldatavaid tingimusi parandatud. Põhitingimused eakate, füüsilise ja vaimse puudega isikute ning laste hoolekandeasutustes on kohutavad. De-institutsionaliseerimise aeglase ja mõnikord halvasti kavandatud protsessi kõrval ei ole kõnealuste isikute institutsionaliseerimise õiguslik alus rahuldav ja see annab põhjust tõsiseks muretsemiseks. Vaja on teha edasisi suuremaid jõupingutusi.

Edu on saavutatud **Euroopa Sotsiaalfondi** haldamise ettevalmistamisel, eelkõige personali värbamisel, avalike teenistujate pideva koolituse korraldamises ning korraldusasutuse määramisel inimressursi arendamise rakenduskava ja haldussuutlikkuse rakenduskava

elluviimiseks.

Haldussuutlikkuse ülesehitamine, eelkõige haldussuutlikkuse rakenduskava elluviimine ning haridus- ja teadusministeeriumisse ning sotsiaalabiametisse personali värbamine ja selle koolitamine on puudulik (*vt peatükk 21 – regionaalpoliitika ja struktuurivahendite koordineerimine*). Ettevalmistusi tuleb hoogustada.

Sotsiaalse kaasatuse valdkonnas võeti 2006. aasta veebruaris vastu sotsiaalabiseaduse muudatused, millega eelkõige avati sotsiaalteenuste pakkumise turg. 2006. aasta aprillis kiitis valitsus heaks vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise ajakohastatud riikliku kava ajavahemikuks 2005–2006, millega nähakse ette riskirühmade toetamine ja abistamine hariduse, ümberõppe ja tööhõive valdkonnas. Jätkata tuleb kooskõlas ELi sotsiaalse kaasatuse indikaatoritega analüütilist tööd ning vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse kohta kogutud sotsiaalse statistika väljaarendamist. Jätkata on vaja jõupingutusi, et parandada riskirühmade, sealhulgas mustlaste olukorda ja edendada nende täielikku lõimumist ühiskonda. Teatud haldusüksustes on mustlaslaste ja erivajadustega laste teistest eraldamata jätmine ja lõimumine tavakoolisüsteemi andnud häid tulemusi.

Juurdepääsu kvaliteetsetele tervishoiuteenustele ei ole laiendatud, sest suurel osal elanikkonnast, eriti mustlaste kogukonnal, puudub juurdepääs hoolekandeteenustele. Mustlaslaste ja erivajadustega laste teistest eraldamata jätmist ja lõimumist tavakoolisüsteemi on vaja kiirendada. Samuti ei ole täheldatud laste heaolu hõlmava poliitika kooskõlastamise ega lastekaitseasutuse haldussuutlikkuse pidevat tugevdamist, sealhulgas munitsipaaltasandil. Ei de-institutsionaliseerimist ega kohalike teenuste arendamist ei ole hoogustatud. Jätkuvalt tuleb sotsiaalse tõrjutusega seotud küsimuste lahendamiseks pakkuda spetsiifilisi sotsiaal-, haridus- ja meditsiiniteenuseid. Täiendavaid jõupingutusi on vaja teha kvaliteetse hariduse ja kutseõppe edendamiseks, et kaasata tööturule riskirühmad, eelkõige mustlaste kogukond. Puuetega inimeste juurdepääsu nii üldkasutatavatele aladele, hoonetele ja transpordile kui ka haridusele ja tööturule tuleb veel parandada. Ettevalmistusi tuleb hoogustada.

Mittediskrimineerimise valdkonnas loodi 2005. aasta novembris diskrimineerimise vastase kaitse komisjon, kes on alustanud tööd esimeste juhtumite lahendamisega.

Nii halduspiirangute kui ka vähese personali tõttu ei toimi komisjon piisavalt tõhusalt, kuid koheseid jõupingutusi komisjoni täiel määral toimiva töö tagamiseks ei ole tehtud. Mustlasvähemuse olukord nõuab veel olulist parandamist. Jõupingutused mustlaste Bulgaaria ühiskonda võrdset lõimumist käsitleva raamkava tõhusaks rakendamiseks ei ole olnud piisavad. Ettevalmistusi tuleb hoogustada.

Kokkuvõte

Edu on saavutatud **Euroopa Sotsiaalfondi** ettevalmistustes, kuid kõnealune valdkond nõuab siiski täiendavaid jõupingutusi allesjäänud probleemide lahendamiseks. Käesoleva peatüki ülejäänud viies valdkonnas, kus 2005. aasta oktoobris tuvastati vajadus suuremate jõupingutuste järgi, ei ole erilist edu saavutatud. Kõnealused valdkonnad nõuavad suuremaid jõupingutusi ja kohest kiiret tegutsemist, et enne ühinemist oleksid puudused kõrvaldatud. **Tööõiguse** ja **rahvatervise** valdkonnas tuleb õigusaktide ühtlustamine lõpule viia ja need aktid jõustada. Kahepoolset **sotsiaalset dialoogi** on vaja tugevdada ja kolmepoolsetes struktuurides tuleb tagada tööturu poolte nõuetekohane osalemine. **Sotsiaalse kaasatuse** valdkonnas tuleks märkimisväärselt parandada nii juurdepääsu kvaliteetsetele tervishoiuteenustele ja haridusele

kui ka deinstitutsionaliseerimist, laste hoolekannet ja riskirühmade lõimumist tööturule. Mustlasvähemuse olukord nõuab ikka veel struktuuride tõhustamist. **Mittediskrimineerimise** valdkonnas tuleb diskrimineerimise vastase kaitse komisjoni haldussuutlikkust suurendada. Üldiselt on vaja teha täiendavaid jõupingutusi haldussuutlikkuse tugevdamiseks, et tagada sotsiaalpoliitika osas ühenduse õigustiku nõuetekohane rakendamine.

4.1.11. Peatükk 14: energeetika

Energia siseturu ja konkurentsivõime valdkonnas on vastu võetud nii raamõigusaktid kui ka rakendusaktid.

Elektri- ja gaasiturg tuleb kooskõlas ühenduse õigustikuga täielikult avada. Enne ühinemist peaks väljatöötatud kavade rakendamisel saavutatama ettevõtja Bulgargas tegevuste eristamise.

Lisaks peab Bulgaaria tagama, et tahkekütuse sektoris oleks riigi sekkumine kooskõlas ühenduse õigustikuga. Ettevalmistusi tuleb kõnealuses valdkonnas veel hoogustada.

Tuumaenergia ja tuumaohutuse valdkonnas on õiguslik raamistik kehtestatud ja rakendusaktid vastu võetud.

Ühinemisaktis on kinnitatud Bulgaaria kohustus varakult sulgeda Kozloduy tuumaelektrijaama esimese, teise, kolmanda ja neljanda reaktori, kuid Bulgaaria ei ole veel astunud vajalikke samme, et tagada 2002. aastal suletud reaktorite nr üks ja kaks lõplik lammutamine. Bulgaaria ei ole veel võtnud käegakatsutavaid operatiiv- ega haldusmeetmeid, et kindlustada 2006. aastal reaktorite nr kolm ja neli nii lõplik sulgemine kui ka nende tegevuse lõpetamine, mis võimaldaks kasutada ühenduse vastavaid vahendeid. Praegu ei ole veel täielikku vastavust Euratomi asutamislepingu nõuete ja menetlustega. Ettevalmistusi tuleb kõnealuses valdkonnas märkimisväärselt hoogustada.

Kokkuvõte

Energia siseturu ja konkurentsivõime valdkonnas ei ole erilist edu saavutatud. Kõnealune valdkond nõuab suuremaid jõupingutusi ja kohest kiiret tegutsemist, et enne ühinemist avataks elektri- ja gaasiturg. **Tuumaenergia ja tuumaohutuse** valdkonnas on olukord reaktorite sulgemise vallas halvenenud. Kõnealune valdkond nõuab suuremaid jõupingutusi ja kohest kiiret tegutsemist, et tagada Kozloduy tuumaelektrijaama esimese, teise, kolmanda ja neljanda reaktori lõplik sulgemine.

4.1.12. Peatükk 15: tööstuspoliitika

Erastamine ja ümberkorraldamine on Bulgaarias jätkunud, kuigi kavandatust aeglasemalt. Erastamine on peaaegu lõpetatud, kuigi hiljuti on see märkimisväärselt aeglustunud, sest vaid üksikud erastamismeetmed on lõpetatud. Võrgutööstuste ümberkorraldamine on jätkunud.

Erastamised ei ole endiselt piisavad läbipaistvad ja probleeme erastamisjärgse kontrolliga pole lahendatud.

Terasetööstuse ümberkorraldamine on märkimisväärselt hilinenud ja individuaalse tasuvuskavaga peamise terasetootja elujõulisust ei suudeta saavutada ümberkorraldamise kokkulepitud perioodi lõpuks. Bulgaaria on ametlikult teatanud komisjonile kavandatavatest muudatustest terasesektori riiklikus ümberkorraldamiskavas ja vastavas äriplaanis. Komisjon

analüüsib kõnealuseid muudatusi tähelepanelikult, eelkõige nende kokkusobivust riigiabi eeskirjadega. Erastamise ja ümberkorraldamise valdkonnas tuleb ettevalmistusi hoogustada.

Kokkuvõte

Erastamises ja ümberkorraldamises on teatavat edu saavutatud. Siiski on tulemusi saavutatud vähe, eelkõige terasetööstuse ümberkorraldamises. Kõnealune valdkond nõuab nii suuremaid jõupingutusi kui ka kiiret tegutsemist, et enne ühinemist oleksid vajakajäämised kõrvaldatud.

4.1.13. Peatükk 19: telekommunikatsioon ja infotehnoloogia

Elektroonilise side ja infotehnoloogia valdkonnas ei täheldata märkimisväärseid arenguid.

1998. aasta ühenduse õigustiku ülevõtmisel lahtiste küsimuste lahendamist on saatnud vähene edu. Rakendada tuleb veel tavatelefoniteenuse turgu valitsevale operaatorile kehtestatud mitmeid konkurentsi soodustavaid põhimeetmeid. Mobiilsideturul ei määratleta kehtivas telekommunikatsiooniseaduses võrkude vastastikuse sidumise turgu ja seega ei suunata olulise turujõuga operaatorit kõnede ühendamise hulgimüügis kulupõhisusele. Mobiilinumbrite liikuvuses on tehtud piiratud ulatusega ettevalmistusi. Ettevalmistused 2002. aasta ühenduse õigustiku ülevõtmiseks on algjärgus. Riiklikud reguleerivad asutused ei ole varustatud vajalike vahenditega selliste ülesannete täitmiseks, mis on seotud uue elektroonilise side seaduse rakendamisega, eelkõige turuanalüüsi, olulise turujõuga operaatorite hindamise ja parandusmeetmete kohaldamisega. Vaja on parandada reguleerivate asutuste vahelist kooskõlastamist. Ettevalmistusi tuleb kõnealuses valdkonnas tõhustada.

Postiteenuste valdkonnas võeti postiteenuste seaduse muudatused vastu 2006. aasta aprillis. Kõnealuste muudatuste eesmärk oli teise postiteenuste direktiivi ülevõtmise lõpuleviimine.

Teabeedastuse reguleerimise komisjoni kui kõnealuse valdkonna reguleerija haldussuutlikkust kvaliteedi hindamisel, kuluarvestusel ja arvestamisel on veel vaja tugevdada. Üldiselt on ettevalmistused kõnealuses valdkonnas ajakavas.

Kokkuvõte

Postiteenuste valdkonnas on saavutatud märkimisväärset edu. Reguleerija haldussuutlikkust tuleb tugevdada. Kui edasimineku senist tempot hoitakse, vastab Bulgaaria kõnealuses valdkonnas üldiselt ühinemisläbirääkimistest tulenevatele nõuetele ja kohustustele.

Elektroonilise side ja tehnoloogia valdkonnas on tehtud väikeseid edusamme, sealhulgas on tähelepanu pööratud 1998. aasta ühenduse õigustiku ülevõtmisega seotud lahendamata küsimustele. 2002. aasta ühenduse õigustik tuleb veel üle võtta. Ajakava õigusaktide vastuvõtmise kohta tuleb üle vaadata ja koostada uued ajakavad, et ühinemiseks oleksid ettevalmistused lõpetatud. Kõnealune valdkond nõuab suuremaid jõupingutusi ja kiiret tegutsemist.

4.1.14. Peatükk 21: Regionaalpoliitika ja struktuurivahendite koordineerimine

Õiguslik raamistik struktuurifondide rahastatavate meetmete täieliku kooskõla tagamiseks

ELi poliitikate ja õigusaktidega on kehtestatud. Bulgaaria on vastu võtnud kooskõlas ühenduse õigustikuga nii riigihangete seaduse vajalikud muudatused kui ka uue kontsessioone käsitleva seaduse. Bulgaaria on vastu võtnud mitmeaastast eelarve kavandamist käsitleva eelarveseaduse ja mitmed ministeeriumid on juba ka mitmeaastase eelarve kavandamisega alustanud. Tähelepanu on vaja pöörata riigihangetealaste uute õigusaktide rakendamisele. Kõnealuses valdkonnas on ettevalmistused üldiselt hästi alanud.

Struktuurifondide ettevalmistamiseks ja rakendamiseks on loodud peamised **institutsioonilised struktuurid**. Otsustatud on iga tegevuskava ülesannete jagunemine erinevate asutuste vahel ja loodud on abi osutamise struktuurid. Parandatud on ministeeriumitevahelist kooskõlastamist.

Mitmete asutuste jaoks on peamiseks väljakutseks laialdase värbamiskava täitmine, mille raames otsitakse suurt hulka kogemustega personali, mis paneb mitmed asutused tõenäoliselt omavahel konkureerima piiratud hulga vajalike oskustega töötajate pärast. Enamikul vahendusasutustel ja lõplikel abisaajatel, samuti teatud korraldusasutustel, tuleb eelkõige riigihangete vallas oma suutlikkust märkimisväärselt tõsta. Lõpule tuleb viia ettevalmistused ministeeriumitevahelise ja valdkonnaülese koostöö parandamiseks nii meetmete kavandamisel kui ka nende rakendamisel piirkondlikul tasandil, samuti tuleb koostada juhised rakendusmeetmete kohta. Ettevalmistusi tuleb kõnealuses valdkonnas tõhustada.

Bulgaaria vastab **programmide koostamises** ajakavale. Kõikide nõutud programmdokumentide kohta on eelnõud ette valmistatud.

Teatud programmdokumentides, sealhulgas riiklikus strateegilises raamistikus, puudub raskuskese ja strateegiline nägemus, mis muudab rakendamise koordineerimise keerulisemaks. Eelhindamised on alanud märkimisväärse viivitusega. Jätkuvalt tekitab muret selliste tulevaste programmide loomine, mida rakendatakse struktuurifondide ja Ühtekuuluvusfondi vahenditest. Programmide koostamises tuleb ettevalmistusi tõhustada.

Seoses **järelevalve ja hindamisega** on mitmetesse korraldus- ja vahendusasutustesse loodud järelevalvesüsteemid. Bulgaaria on tellinud kõigi tegevuskavade kajastamiseks ühtse juhtimisteabesüsteemi, mida praegu luuakse.

Tagada tuleb teatud alamsüsteemide ühitavus kõnealuse ühtse juhtimisteabesüsteemiga ning riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil olevate lõppkasutajate valmisolek uute süsteemide kasutamiseks. Sellega seoses tuleb lõpule viia personali värbamine ja koolitused. Mitmetes korraldusasutustes tuleb luua hindamisüksused ja leida sinna töötajad. Ettevalmistusi järelevalve ja hindamise valdkonnas tuleb hoogustada.

Finantsjuhtimise ja -kontrolli valdkonnas on uus õigusraamistik vastu võetud ja institutsionaalsed struktuurid on suuresti kehtestatud. Loodud on nii keskne auditeerimisasutus kui ka siseauditi üksused korraldusasutustesse.

Laialdane värbamiskava ja kõnealuse valdkonna erinevate asutuste tõenäoline konkurss väheste spetsialistide pärast tekitab muret. Kõnealuses valdkonnas tuleb enamik koolitustest veel korraldada. Asjakohased asutustevahelised lepingud ja käsiraamatud ei ole veel kättesaadavad. Ettevalmistuste tugev ja tõhus kooskõlastamine ning finantsjuhtimise ja kontrollisüsteemide rakendamine puudub. Riigihangete kontrollisüsteemide rakendamist tuleb veel tugevdada, pidades silmas ISPA ja PHARE ühtekuuluvusprogrammide rakendamist. Ettevalmistusi tuleb kõnealuses valdkonnas veel hoogustada.

Kokkuvõte

Bulgaaria on saavutanud märkimisväärset edu **õigusraamistiku** loomisel ja vastab nüüd üldiselt ühinemisläbirääkimistest tulenevatele nõuetele ja kohustustele.

Edu on saavutatud **programmide koostamises** ning **järelevalve ja hindamise** vallas, kuid Bulgaaria peab tegema suuremaid jõupingutusi tulevaste programmide ettevalmistamiseks ja ühinemise ajaks toimiva juhtimisteabesüsteemi loomiseks. Bulgaaria on saavutanud edu **institutsionaalsete struktuuride** loomises ning **finantsjuhtimise ja –kontrolli** valdkonnas. Kõnealused valdkonnad nõuavad siiski suuremaid jõupingutusi ja kohest kiiret tegutsemist, et enne ühinemist jõuaks kõik puudused lahendada. Eelkõige tuleb tähelepanu pöörata auditeerimis- ja kontrollisüsteemi kiirele loomisele, mis tagab struktuurifondide nõuetekohase ja tõhusa rakendamise ning tugevdab oluliselt haldussuutlikkust. Jõupingutusi on vaja ka teha kõikidel tasemetel riigihangete vallas eelkontrolli täieliku toimimise tagamiseks.

4.1.15. Peatükk 22: keskkond

Horisontaalõigusaktide vallas on vastavat haldussuutlikkust tugevdatud.

Siiski tuleb kooskõlastamist, lõimumist, avalikkuse teavitamist ja avalikkuse kaasatust tugevdada nii saaste integreeritud vältimise ja kontrolli kavas kui ka NATURA 2000 kavas. Täiendavaid jõupingutusi on vaja teha nii riiklikul kui ka piirkondlikul tasemel selliste õigusaktide rakendamiseks, millega võetakse üle nii keskkonnamõju hindamise kui ka strateegilise keskkonnamõju hindamise direktiiv. Ettevalmistusi tuleb hoogustada.

Jäätmemajandust käsitlevad õigusaktid on kooskõlas ühenduse õigustikuga

Piisavat tähelepanu ei pöörata eelkõige piirkondlikul ja kohalikul tasemel jäätmemajandust käsitlevate õigusaktide rakendamiseks vajaliku eriväljaõppega lisapersonali värbamisele. Täiendavaid rakendusmeetmeid tuleb võtta nii jäätmete raamdirektiivi kui ka ohtlike jäätmete direktiivi ülevõtmise suhtes. Ettevalmistusi tuleb hoogustada, eelkõige jäätmekõrvaldusrajatiste integreeritud võrgustiku väljaarendamisel.

Veemajandust käsitlevad õigusaktid on suures osas kehtestatud ja need on kooskõlas ühenduse õigustikuga.

Õigusaktid, millega rakendatakse veepoliitika raamdirektiivi, vajavad parlamendi lõplikku heakskiitu. Haldussuutlikkust on vaja veel tugevdada, eelkõige piirkondlikul tasemel inimressursside, laborite ja seadmete vallas. Erinevate osalevate institutsioonide ja ametite vaheline koostöö ja kooskõlastamine on arengus mahajäänud. Nitraadidirektiivi, joogiveedirektiivi ja pinnaveedirektiivi rakendamine on arengus mahajäänud. Ettevalmistusi tuleb hoogustada.

Tööstussaaste valdkonnas on edu saavutatud tööstusrajatistele lubade väljastamises. Pädeva keskasutuse käsutuses olevad ressursid tunduvad olevat piisavad ning lubade väljastamise kehtestatud menetlus on selgelt määratletud. Koostöö kesktasandi ja piirkondliku tasandi vahel on hea ning seda iseloomustab ülesannete ja vastutuse selge jagunemine.

Piirkondlik tasand nõuab teatavat täiendavat haldussuutlikkust. Siiani on integreeritud lube välja antud 230st tootmisüksusest umbes 80le, millest ülejäänuid tuleb veel hinnata. Lisaks on

veel 14 luba praegu läbivaatamisel. Ettevalmistusi tuleb hoogustada.

Kemikaale ja geneetiliselt muundatud organisme käsitlevad õigusaktid, samuti õigusaktid geneetiliselt muundatud mikroorganismide isoleeritud kasutamise ja geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise kohta, on ülevõetud ja need on kooskõlas ühenduse õigustikuga. Ettevalmistused vastavad üldiselt ajakavale, kuid haldussuutlikkust kõnealuses valdkonnas tuleb siiski veel tugevdada.

Müra vallas ei ole tegevuskavad ega strateegilised mürakaardid veel täielikult valminud, kuid üldiselt vastavad ettevalmistused ajakavale.

Tuumaohutuse ja kiirguskaitse valdkonnas on õigusaktid radioaktiivsete jäätmete veo ja meditsiinikiirituse kohta vastu võetud. Haldussuutlikkus on suures osas piisav, välja arvatud meditsiinikiiritusega seotud aspektide jõustamiseks. Ettevalmistusi tuleb kõnealuses valdkonnas veel hoogustada.

Kokkuvõte

Müra ning kemikaalide ja **geneetiliselt muundatud organismide** valdkonnas vastab Bulgaaria nüüd üldiselt ühinemisläbirääkimistest tulenevatele nõuetele ja kohustustele.

Edu on saavutatud **horisontaalõigusaktide koostamises ning jäätmemajanduses, veemajanduse, tööstussaaste ja riskijuhtimise ning tuumaohutuse ja kiirguskaitse valdkonnas**. Bulgaaria peab veel tegema suuremaid jõupingutusi ja koheselt tegutsema õigusaktide ülevõtmise protsessi lõpetamiseks ning õigusaktide jõustamiseks. Kõnealustes valdkondades on vaja veel haldussuutlikkust tugevdada, pöörates erilist tähelepanu piirkondlikele ja kohalikele keskkonnaasutustele ning inspektsioonidele.

4.1.16. Peatükk 23: tarbija- ja tervisekaitse

Ohutusega seotud meetmete valdkonnas, sealhulgas tootevastutuse, üldise tooteohutuse ja ohtlike imitatsioonide vallas, on Bulgaaria saavutanud õigusaktide vastavusse viimisel ühenduse õigustikuga mõistliku taseme. Ettevalmistused vastavad ajakavale.

Kõnealuses valdkonnas on **turujärelevalvesüsteemi** parandatud. Samas ei ole asjaomaste organite ja asutuste vahelist kooskõlastamist veel tugevdatud. Ettevalmistusi tuleb hoogustada.

Ohutusega mitteseotud meetmete valdkonnas on uue tarbijakaitseseaduse vastuvõtmisega astutud edasi suur samm mitmete direktiivide ülevõtmiseks. Bulgaaria ei ole üle võtnud neid osasid ühenduse õigustikust, mis käsitlevad tarbijakrediiti, tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturustust ja tarbijate huve kaitsvaid ettekirjutusi, samuti ei ole tugevdatud institutsioonilist raamistikku. Nii hiljuti loodud tarbijakaitse direktoraadi kui ka uuest tarbijakaitseseadusest tulenevaid lisafunktsioone ja ülesandeid täitev kaubandus- ja tarbijakaitsekomisjoni töötajate hulk ja nende käsutuses olevad tehnilised vahendid on piiratud. Lisaks ei ole tehtud piisavalt jõupingutusi välja arendamaks tugevat, sõltumatut, representatiivset ja tõhusat tarbijaliikumist, kes aitaks tarbijaid ning oleks tõhusaks kaasarääkijaks tarbijapoliitika kujundamises ja turujärelevalves. Ettevalmistusi tuleb hoogustada.

Kokkuvõte

Tarbija- ja tervisekaitse valdkonnas on edu saavutatud. Siiski nõuab kõnealune valdkond nii

suuremaid jõupingutusi kui ka kiiret tegutsemist, et enne ühinemist oleksid puudused kõrvaldatud. Õigusaktide ülevõtmine, eelkõige ohutusega mitteseotud meetmete valdkonnas, tuleb lõpule viia. Turujärelevalve toiminguid ning haldussuutlikkust ja struktuure tuleb veel parandada, samuti tuleb edendada tarbijaorganisatsioonide kaasatust tarbijapoliitika väljatöötamisse ja rakendamisse.

4.1.17. Peatükk 24: koostöö justiits- ja siseküsimustes

Ettevalmistuste hulgas **Schengeni õigustiku** kohaldamiseks **ja ELi tulevase välispiiri haldamiseks** võeti 2006. aasta jaanuaris vastu ajakohastatud Schengeni tegevuskava ajavahemikuks 2006–2007 ja rakendamisaruanne 2005. aasta kohta. Ministrite nõukogu kiitis 2006. aasta jaanuaris heaks ühtse piirikontrolli strateegia ja sama aasta aprillis vastava tegevuskava. Kõnealuses strateegias tuuakse esile 11 meedet, mis tuleb ellu viia enne ühinemist, ja 13 meedet, mis viiakse ellu pärast ühinemist, kuid enne Schengeniga lõimumist. 2006. aasta veebruaris kinnitati katseprojekt üksikutes kohtades ühtse tollipunkti loomiseks sõiduautode jaoks. Nüüd tuleb kõnealused tollipunktid luua kõikidesse piirpunktidesse ja laiendada neid ka veoautodele. Bulgaaria ja Rumeenia on kokku leppinud piirialase koostöö tugevdamises, eelkõige Doonau kontrolli tugevdamises.

ELi tulevase välispiiri haldamises on saavutatud märkimisväärset edu korra väljatöötamises ja kontrollitaseme saavutamises, eelkõige lennujaamades ja sadamates tehtavate kontrollide suhtes. Rahvusvahelisele liiklusele avatud viie sadama staatust on täpsustatud. Piirikontrollis kasutatavad seadmed tunduvad olevat piisavad kvaliteetsete kontrollide korraldamiseks. Värvatud on umbes 270 piiripolitsei töötajat ja vabu töökohti on nüüd vähem kui 750.

Tolliametnike ja piiripolitsei ühiste liikuvate meeskondade loomine põhjalike kontrollide teostamiseks kogu piiril on viibinud. Arvestades nende rolli Schengeni õigustiku rakendamises, tuleb kõnealuste meeskondade loomise tagamiseks teha täiendavaid jõupingutusi. Piiripunktide infrastruktuur ei ole veel kohandatud kõnealuse strateegia eesmärkide täitmiseks.

Teatud piiripunktides ei ole kontrollide tegemiseks piisavalt piiripolitsei töötajaid. Isegi kui tegevusriskianalüüside teostamise suutlikkus on üldiselt olemas, tuleb seda siiski kohalikul tasandil veel parandada.

Bulgaaria ettevalmistuste raames Schengeni infosüsteemiga liitumiseks pärast ühinemist on oluline hoogustada nii ettevalmistusi Schengeni infosüsteemi II lülitumiseks kui ka osalemist asjakohastes töögruppides, et tagada Bulgaaria ettevalmistusprotsess Schengeni infosüsteemi II nõuetega vastavusse viimiseks. Varasemas tegevuskavas määratud mitmetest tähtaegadest ei ole kinni peetud; seega on kõnealuses valdkonnas vaja täielikku ja õigeaegset meetmete rakendamist. Kokkuvõttes tuleb ettevalmistusi kõnealuses valdkonnas veel hoogustada.

Viisapoliitika valdkonnas on ELi poolt heakskiidetud riikide nimekirjale vastavalt sõlmitud kahepoolsed lepingud Brasiilia ja Venetsueelaga. Bulgaaria osaleb praegu kõigis VIS-iga seotud töörühmades ja tehnilistel koosolekutel, mis peaks aitama tagada Bulgaaria riikliku viisasüsteemi õigesti vastavusse viimise VIS-i nõuetega.

Bulgaaria on kohustatud enne ühinemist kehtestama viisarežiimi nii endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigiga kui ka Serbia ja Montenegroga. Viisapoliitikat ei ole ELi poolt heakskiidetud riikide nimekirjaga veel vastavusse viidud. Bulgaaria kõigil konsulaaresindustel on suurendusklaasid, UV-lambid ja kolm kontrolliaparaati. Lisaks on esindused varustatud

spetsiaaltarkvaraga dokumentide kontrollimiseks. Kokkuvõttes vastavad ettevalmistused viisapoliitika valdkonnas ajakavale.

Varjupaiga valdkonnas liiguvad tehnilised ettevalmistused EURODACi kasutuselevõtuks ühinemisel õiges suunas. EURODACi üldkava projekti rakendatakse ja siseministeeriumisse on loodud direktoraat, kes tegeleb nii Dublin II-ga kui ka EURODACiga.

Pagulaste ameti haldussuutlikkust tuleb veel tugevdada. Varjupaigaandmise alaste õigusaktide, menetluste ja taotlustega tegelevate asutuste ja kohtunike suutlikkust tuleb veel tugevdada. Kahe uue vastuvõtukeskuse loomine Sofias ja Pastrogoris on märkimisväärselt hilinenud. Ettevalmistusi tuleb kõnealuses valdkonnas veel hoogustada.

Politseikoostöö ja organiseeritud kuritegevusega võitluse valdkonnas võeti 2006. aasta veebruaris vastu siseministeeriumit käsitlev seadus, mille eesmärk on parandada erinevate õiguskaitseorganite vahelist koostööd kuritegevuse vastases võitluses, ühtlustada nende tööd ja kehtestada siseministeeriumi ametnike erialane teenistuskäik. Jätkatakse ettevalmistusi uue kriminaalmenetluse seadustiku rakendamiseks, sealhulgas uurimispädevusega politseiametnike värbamiseks ja koolitamiseks. Organiseeritud kuritegevuse vastases võitluse tulemustes saab täheldada tegevustulemustes erinevate politseiasutuste aktiivsuse tõusu. Rahvusvaheline koostöö naaberriikide ja ELi liikmesriikidega rahvusvaheliste kuritegelike võrkude lõhkumiseks jätkub. Võitlusele organiseeritud kuritegevusega pööratakse rohkem poliitilist tähelepanu ja mõned õiguskaitseasutused tegutsevad kõnealuses valdkonnas aktiivsemalt. Õiguskaitseasutuste ja organiseeritud kuritegelike ühenduste vaheliste seoste avastamiseks on võetud teatud meetmed.

Hiljuti vastu võetud õigusaktide mõju üldisele kuritegevuse olukorrale tuleb jälgida, sest kõnealused õigusaktid jõustusid 2006. aasta aprillis. Uue kriminaalmenetluse seadustiku mõju ja asjakohasust organiseeritud kuritegevusega võitluses tuleb tähelepanelikult jälgida. Kõnealuse seadustiku tõhusust võib nõrgestada politseiuurijate arvu märkimisväärne vähendamine kuni 2000 töökohani, kaheaastane tähtaeg uurimise lõpetamiseks, samas kui organiseeritud kuritegevuse juhtumid nõuavad rohkem aega, ja asjaolu, et politseiuurijad ei saa kohtus tunnistajateks olla. Arvestades Bulgaaria geograafilist paiknemist ja kogu piirkonna ees seisvaid väljakutseid organiseeritud kuritegevuse vallas, peab Bulgaaria tõhustama oma piirkondlikku koostööd, eelkõige operatiivtasandil. Andmekaitse ja konfidentsiaalse teabe käsitlemine ei ole veel alati asjakohane, mis avaldab oma mõju ka rahvusvahelisele koostööle.

Bulgaaria poolne organiseeritud kuritegevusega võitluse tõhusus tekitab muret. Kuigi võitlus on seatud riiklikuks prioriteediks, pole käegakatsutavaid tulemusi ei organiseeritud kuritegevuse võrgustike uurimises ega kurjategijate kriminaalvastutusele võtmises, samuti pole tulemusi valdkondadevaheliste strateegiate rakendamises. Kehtestada tuleb kuritegevusstatistika ühtlustatud käsitlemine, mis lubaks Bulgaarial jälgida olukorda tähelepanelikumalt. Organiseeritud kuritegelike ühendustega seotud isikute sagedased palgamõrvad viivad harva edukate uurimisteni ja kurjategijate kriminaalvastutusele võtmiseni ning seega jääb kõnealune olukord väljakutseks õigusriigi toimimisele Bulgaarias. Jätkuv probleem on tulirelvade ebaseaduslik valdamine. Selliste organiseeritud kuritegudega seotud kriminaalvastutusele võtmise määr nagu rahapesu, kaupade, rahatähtede ja dokumentide võltsimine, inimkaubandus, prostitutsioon ja narkokaubandus, on veel väga madal. Mehhanismid, mille eesmärgiks on organiseeritud kuritegevusega võitluse tugevdamine, näiteks tunnistajakaitse kava, ei toimi veel täielikult.

Organiseeritud kuritegevusega võitleval riiklikul teenistusel ei ole veel kõrgelt kvalifitseeritud personali ja tal tundub üldiselt olevat mitte ennetav, vaid tagantjärgi sekkumist toetav suhtumine. Bulgaarial on juba ammu õigusaktidega antud võimalused teadaolevate organiseeritud kuritegevuses osalejate uurimiseks ja kurjategijate kriminaalvastutusele võtmiseks. Tulevik näitab, kas muudetud õiguslik raamistik parandab märgatavalt organiseeritud kuritegevusega peetavat võitlust. Kõnealusele valdkonnale tuleb kiiresti tähelepanu pöörata.

Rahapesu valdkonnas *(vt ka peatükk 4 – kapitali vaba liikumine)* on teatavaid puudujääke. Õigusaktide nõuetekohane rakendamine ei ole rahuldav, eriti puuduvad õigusaktide jõustamisel käegakatsutavad tulemused, milleks oleksid eelkõige süüdimõistvad kohtuotsused. Õiguskaitseorganite vaheline koostöö on siiani puudulik. Rahapesu vastast tõhusat võitlust takistab oluliselt korruptsioon, organiseeritud kuritegevus ja mitteametlik majandus. Piisavat koolitust kõikidele rahapesu juhtumitega tegelevatele asutustele ei ole veel antud. Kõnealusele valdkonnale tuleb kiiresti tähelepanu pöörata.

Narkootikumidevastases võitluses ei saa Narkootikumide ja Narkomaania Euroopa Järelevalvekeskuse raames tegutseva riikliku teabekeskuse haldussuutlikkuse parandamises erilist edu täheldada. 2005. aasta detsembris võeti vastu eeskirjad riikliku teabekeskuse loomise ja toimimise kohta. Peamiste narkokaubitsejate uurimises ja nende kriminaalvastutusele võtmises saab täheldada teatavaid arenguid. 2006. aasta märtsis koostas Bulgaaria aruande riikliku narkootikumidevastase strateegia tegevuskava rakendamise kohta ja jätkas 2003–2008. aasta riikliku narkootikumidevastase strateegia ja vastava tegevuskava rakendamist suuresti ettenähtud ajakavas. Teavitustegevust ja ennetamist käsitlevaid riiklikke programme praegu rakendatakse.

Siiski ei ole veel välja töötatud täielikult ühtset ja hästi kooskõlastatud riiklikku narkootikumidevastast poliitikat, mis pööraks peamiselt tähelepanu nõudluse vähendamisele ja raviprogrammide eelarve suurendamisele. Haldussuutlikkus on veel piiratud, eelkõige kõrgelt kvalifitseeritud personali ja riikliku narkootikumidevastase strateegia rakendamisega seotud erinevate osaliste vahelise koostöö vallas. Riiklikul narkootikumidealasel teabekeskusel on vaid piiratud vahendid. Seega tuleb ettevalmistusi kõnealuses valdkonnas veel kiirendada.

Pettuse- ja korruptsioonivastase võitluse kohta võeti vastu uus korruptsioonivastane strateegia ajavahemikuks 2006–2008. Kõnealust strateegiat toetab vastav tegevuskava. Nimetatud dokumendid saavad täieliku rakendamise korral pakkuda korruptsioonivastaseks võitluseks laiahaardelist raamistikku.

Kahjuks ei ole strateegia rakendamine seotud tulemusjuhtimisesüsteemiga, millel on konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid. Korruptsiooni ennetamise ja takistamise komisjoni sekretariaadil ei ole veel piisavat haldussuutlikkust. Kõnealuse komisjoni roll on oluline, sest tegemist on asutusega, kuhu on koondunud teadmised kõigi peamiste korruptsioonivastaste meetmete kohta.

Õiguskaitseorganid, sealhulgas tolliasutus, on korruptsiooni ja sobimatu tegevuse suhtes veel väga haavatavad. Laiaulatuslik riskijuhtimiseprogramm, mis pööraks ettevõtlussektorile tähelepanu, veel puudub. Riskijuhtimist tuleb toetada usaldusväärse ja korrapärase aruandlussüsteemiga.

Mitmeid välispiiridel sularahas tehtavaid makseid ei ole veel üle vaadatud. Piiridel olevaid

kaste, kuhu kliendid saavad jätta oma kaebused, kasutatakse harva, mis viitab sellele, et teavituskampaaniad ei ole veel tõhusad *(vt ka poliitilisi kriteeriume käsitlevat osa)*. Kokkuvõttes tuleb kõnealusele valdkonnale kiiresti tähelepanu pöörata.

Kuigi 2005. aasta detsembris muudeti andmekaitseseadust, tuleb **andmekaitse** valdkonda ühenduse õigustikuga märkimisväärselt ühtlustada. Eelkõige on vaja ühtlustada isikuandmete automaatset töötlemist, isikuandmete töötlemist kaitse-, riikliku julgeoleku ja avaliku korra eesmärkidel, tegevusjuhiste vastuvõtmise mehhanisme, andmete eest vastutavate töötlejate ülesandeid, kaebuste esitamise tähtaegu ja sätteid töötlemistoimingutest teatamise kohta. Andmekaitsekomisjoni haldussuutlikkus on veel nõrk, mida põhjustas osaliselt tema 2006. aasta eelarve märkimisväärne vähendamine. Kõnealusel komisjonil ei ole piisavalt personali.

Kaebuste käsitlemine ei ole tõhus. Kõnealuse komisjoni eelarveline sõltumatus ei ole täielikult tagatud. Registreerimise ja teavitamisskeemi toimimine ei ole rahuldav, nagu ka otsuste täitmise tase üldiselt. Koostöö ombudsmani ja teiste asutustega ei ole tõhus. Praegu ei ole Bulgaaria isikuandmete kaitse valdkonnas veel täiesti valmis tagama ühenduse õigustiku täielikku rakendamist *(vt ka peatükk 3)*. Seega tuleb ettevalmistusi kõnealuses valdkonnas märkimisväärselt hoogustada.

Õigusalases koostöös tsiviil- ja kriminaalasjades on Bulgaaria õigusaktide ühtlustamisel ühenduse õigustikuga heal tasemel. 2006. aasta jaanuaris ratifitseeris Bulgaaria parlament vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitleva 1996. aasta Haagi konventsiooni.

Siiski ei ole veel täpsustatud seda, kuidas justiitsministeerium kui konventsioonijärgne keskasutus hakkab konventsiooni rakendamise tingimusi välja töötama. Lahendada tuleb probleemid nii ühenduse õigustiku rakendamise kvaliteedi kui ka Bulgaaria kohtusüsteemi üldise toimimise ja tõhususe kohta. Arvestades uue kriminaalmenetluse seadustiku tähtsust Bulgaaria rahvusvahelise õigusalase koostöö kvaliteedile kriminaalasjades, tuleb kõnealuse seadustiku rakendamist tähelepanelikult jälgida. Võitlust piiriülese organiseeritud kuritegevusega tuleb kiirendada, sest see on üks olulisemaid valdkondi, mis on kaetud ELi sisese õigusalase koostööga kriminaalasjades. Kohtusüsteemis on korruptsioon tõsiseks väljakutseks ja see võib mõjutada vastastikuse tunnustamise valdkonnas õigusaktide sujuvat ja nõuetekohast rakendamist. Ettevalmistusi tuleb kõnealuses valdkonnas tõhustada.

Kokkuvõte

Viisapoliitika valdkonnas on saavutatud märkimisväärset edu ja kõnealuses valdkonnas vastab Bulgaaria nüüd üldiselt ühinemisläbirääkimistest tulenevatele nõuetele ja kohustustele.

Märkimisväärset edu on saavutatud **Schengeni** valdkonnas **ja ELi tulevase välispiiri haldamises**. Siiski tuleb täiendavaid jõupingutusi teha ettevalmistuste lõpetamiseks ühinemiseks, eelkõige tuleb täielikult rakendada ühtse piirikontrolli strateegiat ja Schengeni tegevuskava ajavahemikuks 2006–2007. Teatavat edu on saavutatud **varjupaiga** valdkonnas, **narkootikumidevastases võitluses** ning **õigusalases koostöös tsiviil- ja kriminaalasjades**. **Andmekaitse** valdkonnale tuleb erilist tähelepanu pöörata, sest seal on areng aeglane. Kõnealustes valdkondades tuleb ettevalmistusi tõhustada. Kõnealused valdkonnad nõuavad suuremaid jõupingutusi ja kohest kiiret tegutsemist, et enne ühinemist oleksid puudused kõrvaldatud.

Politseikoostöös ja võitluses organiseeritud kuritegevusega ning **pettuse- ja korruptsioonivastases võitluses** ei ole samuti edu saavutatud hoolimata asjaolust, et 2005. aasta oktoobris nõuti kiiret tegutsemist. Olukord **rahapesu** valdkonnas on oluliselt halvenenud. Bulgaaria peaks viivitamatult võtma otsustavad meetmed kõnealustes kolmes valdkonnas, et ühinemiskuupäevaks oleksid ettevalmistused lõpetatud.

4.1.18. Peatükk 25: tolliliit

Tulude kogumises ning võltsimise ja narkootikumidevastases võitluses on **haldus- ja toimevõimet** arendatud õiges suunas. Infosüsteemi ettevalmistused, mille eesmärgiks on eelkõige saavutada ühitatavus ELi süsteemidega, on hästi edenenud ja kui viivitusi ei esine, siis ilmselt suudab Bulgaaria ühinemisel oma kohustustusi täita. Oluliste piiripunktide infrastruktuuri ja sisseseadet on pidevalt täiustatud.

Riiklik Tulumaksuagentuur edendab aktiivselt lihtsustatud korra kasutamist, eelkõige nii oma veebisaidi kui ka ettevõtjatega tehtava koostöö kaudu. Vormistusjärgse kontrolli tugevdamiseks tehakse järjekindlaid jõupingutusi.

2005. aasta novembris vastu võetud aktsiisimaksude ja maksuladude seaduses sätestatakse aktsiisimaksude haldamise üleminek 2006. aasta juulis (*Peatükk 10: maksusüsteem*) maksuametilt Riiklikule Tulumaksuagentuurile. Riikliku Tulumaksuagentuuri juhtkond võtab kõnealuse ülesande täitmiseks vajalikke korralduslikke meetmeid.

Tolliametnike teadmised tollieeskirjadest ja menetlustest on head Riiklikus Tulumaksuagentuuris kehtiva tõhusa koolituspoliitika tõttu. Korruptsioonivastases võitluses on võetud kooskõlas Riikliku Tulumaksuagentuuri tegevuskavaga mitmeid distsiplinaarmeetmeid. Korruptsioonivastane võitlus peaks jääma Riikliku Tulumaksuagentuuri jaoks tähtsaimaks prioriteediks.

Ettevalmistused tollivaldkonnas seoses haldus- ja toimevõimega on ajakavas. Riiklik Tulumaksuagentuur on teinud olulisi edusamme infosüsteemide ühitatavuse vallas. Bulgaaria peaks kuni ühinemiseni hoidma infosüsteemide ühitatavuse ettevalmistamisel praegust arengutempot.

Kokkuvõte

Märkimisväärset edu on saavutatud tollivaldkonnas seoses **haldus- ja toimevõimega.** Bulgaaria üldiselt vastab nüüd ühinemisläbirääkimistest tulenevatele nõuetele ja kohustustele. Ettevalmistused jätkuvad ja Bulgaaria peaks senise arengutempo jätkumisel olema ühinemisel võimeline rakendama ühenduse õigustikku.

4.1.19. Peatükk 28: finantskontroll

Struktuurimeetmete kulude kontrollilmise vallas on alustatud Phare ja ISPA nõuetele vastavuse hindamiste läbiviimisega.

Siiski on Bulgaaria märkimisväärselt ajaliselt maha jäänud laiendatud detsentraliseeritud rakendamissüsteemi akrediteerimises nii Phare kui ISPA programmide puhul. Kõnealuse

süsteemi akrediteerimist käsitlevate vastavate tegevuskavade ajakavas, millega nähakse lõplik akrediteerimine ette 2006. aasta juunis, ei ole vaheastmete tähtaegadest kinni peetud ja seega on tõsine oht, et kõnealust protsessi ei suudeta 2006. aasta lõpuks lõpetada ja seetõttu kaotatakse märkimisväärne osa ühinemiseelsest rahastamisest. Kõnealune olukord tekitab samuti kahtlust, kas Bulgaaria suudab nõuetekohaselt kontrollida tulevaste struktuurifondide kulusid. Kõnealuses valdkonnas on vaja kiiresti tegutseda.

ELi finantshuvide kaitse vallas on vastu võetud nii tegevuskava kui ka strateegia Euroopa Ühenduse finantshuve kahjustavate pettuste vastase võitluse kohta ning asjakohastes asutustes on korraldatud vastav koolitus. Teavitamine eeskirjade eiramisest ja võimalikest pettustest on viimasel ajal märkimisväärselt paranenud.

Pettusevastane strateegia, mille raames toimub ELi finantshuvide kaitsmine Bulgaarias, on liiga ebamäärane, et olla tõhus. 12. aprillil loodi institutsioonidevaheline töörühm, kes pakub välja Euroopa Ühenduse finantshuve kahjustavate pettuste vastase võitluse strateegia uue projekti. Euroopa Ühenduse finantshuve kahjustavate rikkumiste vastast võitlust kooskõlastav Bulgaaria nõukogu töökorraldus ja toimevõime nii institutsioonidevahelises koostöös kui ka osalevate asutuste vahelises kooskõlastamises on ebapiisav. Siseministri otsusega loodi 14. aprillil kaks töörühma. Kõnealuste töörühmade ülesandeks on parandada koostööd kontrolli- ja uurimispädevust omavate asutuste vahel ning esitada aruandeid huve kahjustavate tegevuste kohta.

Kõnealuses valdkonnas tuleb ettevalmistusi hoogustada.

Kokkuvõte

ELi finantshuvide kaitse vallas on saavutatud edu. Siiski tuleb suuremaid jõupingutusi teha saavutatud edu säilitamiseks. Täiendavaid meetmeid on vaja haldussuutlikkuse tugevdamiseks ja koostöö parandamiseks uute töörühmadega.

Olukord **struktuurimeetmete kulude kontrolli** vallas on halvenenud. Praegu on kõnealune valdkond murettekitav. Bulgaaria peaks võtma viivitamata otsustavad meetmed ja märkimisväärselt kiirendama laiendatud detsentraliseeritud rakendamissüsteemi akrediteerimist, et tagada ühinemiseks valmisolek.

4.2. Ühenduse õigustiku bulgaaria keelde tõlkimine

Vastavalt ühinemisakti artiklitele 2 ja 58 muutuvad kõik enne ühinemist liidu institutsioonide vastu võetud õigusaktid uute liikmesriikide suhtes kohaldatavateks ning need tuleb avaldada Euroopa Liidu Teataja eriväljaandes ka uutes ametlikes keeltes. Samal ajal kui ELi institutsioonid võtavad vastutuse tõlgete lõpliku toimetamise ja avaldamise eest enda kanda, on ühinevate riikide kohustuseks materjal tõlkida ning tagada tõlgete põhjalik õiguslik ja keeleline toimetamine. Ühenduse õigustiku kontekstis on Euroopa Kohus määranud kindlaks olulise tähtsusega kohtuotsused (umbes 15 000), mis tuleb esmajoones bulgaaria keelde tõlkida.

Ühenduse õigustiku peaaegu 90 000 leheküljest on bulgaaria keelde tõlgitud peaaegu 95%. Sellegipoolest peavad riiklikud ametiasutused veel toimetama 44% tekstist enne ELi institutsioonidele esitamist. Bulgaaria tõlkimise ja toimetamise suutlikkus ei ole veel saavutanud vajalikku jõudluse taset, milleks on umbes 6000 lehekülge kuus, sest töötajate värbamise ja hoidmisega esineb raskusi. Bulgaaria valitsust kutsutakse üles sellele küsimusele

rohkem tähelepanu pöörama, sest muidu ei suudeta ühenduse õigustikku enne ühinemist 1. jaanuaril 2007 avaldada.

4.3. Üldine hinnang

Bulgaaria on saavutanud ühenduse õigustikuga ühtlustamises märkimisväärse taseme.

2005. aasta oktoobris avalikustatud aruandes järeldati, et Bulgaaria on paljudes valdkondades ühinemiseks valmis. Mitmed teised valdkonnad nõudsid jõupingutuste süvendamist ning 16 valdkonda tekitasid tõsist muret.

Pärast seda on saavutatud täiendavat edu. Edusammude praeguse tempo säilides peaks Bulgaaria ühinemise hetkeks valmis olema järgmistes valdkondades: riigihanked, tööstustoodangu tehniliste nõuete vastastikune tunnustamine, mittefinantsteenuste osutamise vabadus, enamiku põllumajandusturgude ühine korraldus, lennundus, aktsiisimaksud, maksustamise rakendusstruktuurid, postiteenuste liberaliseerimine, regionaalpoliitikat käsitlevad õigusaktid, kemikaalid ja geneetiliselt muundatud organismid, müra käsitlevad õigusaktid, viisapoliitika ja ettevalmistused tollivaldkonnas.

Edusamme on tehtud ka teistes valdkondades, mis enam tõsist muret ei tekita, kuid kus on siiski vaja suuremaid jõupingutusi, et ettevalmistused lõpetada: kindlustussektor, intellektuaalomandi õiguste kaitse, põllumajanduse makseasutus, piimaturu ühine korraldamine, loomatauditõrje meetmed, veterinaarkontrolli piiripunktid, loomade heaolu, elusloomade ja loomsete saadustega kauplemine, rahvatervisega seotud veterinaaria, regionaalpoliitika institutsioonilised ja finantsjuhtimise struktuurid ning nii ettevalmistused Schengeni valdkonnas kui ka ELi tulevase välispiiri haldamine.

Suuremaid jõupingutusi on vaja teha järgmistes valdkondades: kutsekvalifikatsiooni vastastikune tunnustamine, finantsteenused, infoühiskonna teenused, isikuandmete kaitse, rahapesu vastast võitlust käsitlevad õigusaktid, põllumajanduse kaubandusmehhanismid, veini- ja alkoholituru ning veiselihaturu ühine korraldus, veterinaariat ja fütosanitaarsektorit käsitlevad õigusaktid, enamik kalanduse aspekte, meretransport, käibemaks, otsest maksustamist käsitlevad eeskirjad, tööõigus, sotsiaalne dialoog, sotsiaalne kaasatus, diskrimineerimisvastane poliitika, Euroopa Sotsiaalfond, rahvatervis, energiaturu liberaliseerimine, tuumaenergia ja tuumaohutus, eelkõige kohustus sulgeda kavandatust varem Kozloduy tuumaelektrijaam ja lõpetada reaktorite tegevus, terasetööstuse ümberkorraldamine, elektrooniline side, regionaalpoliitika alaste programmide koostamise, jälgimise ja hangete tegemise suutlikkus, keskkonnaalased horisontaalõigusaktid, veekvaliteet, saaste integreeritud vältimine ja kontroll, jäätmemajandus, tarbijakaitse, varjupaiga valdkond, õigusalane koostöö, narkootikumidevastane võitlus, ELi finantshuvide kaitse ja ühenduse õigustiku bulgaaria keelde tõlkimine.

Tõsist muret tekitavaid valdkondi, kus on vaja koheseid meetmeid, on jäänud kuus:

– nõuetekohase ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi loomine põllumajanduses (ühenduse õigustiku peatükk 7);

– transmissiivset spongioosset entsefalopaatiat ja loomseid kõrvalsaadusi käsitlevale ühenduse õigustikule vastavate jäätmekogumis- ja töötlemisrajatiste ehitamine (ühenduse õigustiku peatükk 7);

– selgem tõendusmaterjal tulemuste kohta organiseeritud kuritegevuse võrgustike uurimises ja kurjategijate kriminaalvastutusele võtmises (ühenduse õigustiku peatükk 24);

– pettuse- ja korruptsioonivastast võitlust käsitlevate seaduste tõhusam rakendamine (ühenduse seadustiku peatükk 24);

– rahapesuvastaste sätete tõhusam rakendamine (ühenduse õigustiku peatükk 24);

– finantskontrolli tugevdamine struktuurifondide ja Ühtekuuluvusfondi edaspidise kasutamise üle (ühenduse õigustiku peatükk 28).